

Bachelor in Organisatie en Management – Business & Languages
Academiejaar 2023-2024

spelling **Impact Nederlandse ~~speling~~** **op het professionele leven** **van Generatie Z**

Ben Bellemans , Claudia Van Hoecke ,
Larisa Van den Bergh & Jelle Vandendriessche

BAP-Coach: Edris Van Lil

Externe Promotor: An De Moor, Talenbeleidcoördinator KUL campus
Brussel & Odisee

 artevelde
hogeschool

Voetweg 66, 9000 Gent

Executive summary

In deze bachelorproef werd onderzocht op welke manier we Generatie Z in Vlaanderen kunnen sensibiliseren over de gevolgen van een onnauwkeurige spelling op hun professionele leven. Dit onderzoek had tot doel Generatie Z te sensibiliseren aan de hand van campagnes op sociale media in de vorm van quotes en korte video's.

Het onderzoek bestaat uit deskresearch en fieldresearch waarbij fieldresearch werd onderverdeeld in kwantitatief en kwalitatief onderzoek. Voor het kwantitatief onderzoek werd gekozen voor het verspreiden van een online-enquête onder zowel Generatie Y als Generatie Z, geboren tussen 1975 en 2010. De vooropgestelde minimum steekproefgrootte was 385 respondenten voor Generatie Z. De enquête heeft uiteindelijk meer dan 750 respondenten bereikt, door de diverse verspreiding op verschillende kanalen. Door dit grote aantal respondenten kon het onderzoeksteam valabele en generaliseerbare conclusies trekken.

Bij het kwalitatief onderzoek heeft het onderzoeksteam 12 respondenten persoonlijk geïnterviewd, waaronder 8 geïnterviewden uit Generatie Z en 4 uit Generatie Y. In dit onderzoek werden voornamelijk open vragen gesteld om diepgaandere antwoorden te verkrijgen. De vragen waren aangepast aan het profiel van de geïnterviewde. Zo kreeg Generatie Z onder andere een kort dictee om hun bewustzijn van de kennis van de Nederlandse spelling te meten. Generatie Y kreeg dan weer doelgerichte vragen over spelling met betrekking tot hun functie.

Door de resultaten van de desk- en fieldresearch te combineren konden we concluderen dat de taal steeds visueler en bondiger wordt. Daarnaast heeft onnauwkeurige spelling wel degelijk een impact op het professionele leven. Generatie Z is zich daar in zekere mate van bewust.

Alle resultaten uit dit onderzoek zullen worden omgezet in een sensibiliseringscampagne van Generatie Z, voor Generatie Z.

Kernwoorden: Generatie Z, bewustzijn, Nederlandse spelling, impact, professionele leven

Woord vooraf

Wij zijn Claudia, Ben, Jelle en Larisa, vier studenten Business & Languages. Onze gedeelde passie voor taal leidde ons naar deze bachelorproef over de impact van onnauwkeurige spelling op het professionele leven van Generatie Z. Deze prestatie zou niet mogelijk geweest zijn zonder de steun en begeleiding van verschillende mensen, aan wie we onze oprechte dankbaarheid willen uiten.

Eerst en vooral gaat onze bijzondere dank uit naar onze bachelorproefcoach Edris Van Lil. Haar voortdurende ondersteuning, geduld en expertise waren van onschatbare waarde tijdens deze periode. Dankzij haar waardevolle feedback vonden we al snel de juiste focus en konden we deze behouden. Haar vertrouwen in ons team zorgde voor een bron van onuitputtelijke motivatie. Kortom bedankt voor uw steun.

Daarnaast willen we graag onze externe promotor An De Moor bedanken. Vanaf onze eerste communicatie geloofde zij sterk in de waarde van dit onderzoek. Haar motivatie inspireerde ons om het beste uit dit onderzoek te halen. Daarnaast was haar expertise in de Nederlandse taal een enorme meerwaarde. Op cruciale momenten bood ze ons waardevolle feedback, wat een verrijking betekende voor ons onderzoek. We zijn haar ontzettend dankbaar voor haar begeleiding en bijdrage.

Daarnaast maken we graag gebruik van deze gelegenheid om alle respondenten en geïnterviewden te bedanken voor hun talrijke antwoorden en medewerking. Ook willen we onze vrienden en familie bedanken voor de steun en bijkomende adviezen tijdens het schrijven van de bachelorproef.

Tot slot zijn we dankbaar voor de waardevolle bijdragen van elk teamlid en de ervaringen die we samen hebben gedeeld. Door elkaar voortdurend te motiveren en het einddoel helder voor ogen te houden, bereikten we samen de finish.

Inhoudsopgave

Executive summary	1
Woord vooraf	2
Disclaimer	5
1. Inleiding	6
2. Probleemstelling.....	7
3. Deskresearch	9
3.1 Generatie Z versus Generatie Y.....	9
3.1.1 Generatie Y en taal.....	9
3.1.2 Generatie Z en taal.....	11
3.1.3 Vergelijking in tabel	14
3.2 Nederlandse taalcompetentie	15
3.2.1 Algemene taalverandering.....	15
3.2.2 Definitie Nederlandse taalcompetentie.....	15
3.3 Evolutie kennis Nederlandse spelling	18
3.3.1 Verleden	18
3.3.2 Heden.....	19
3.3.3 Toekomst	20
3.4 Oorzaken onnauwkeurige spelling bij Gen Z	22
3.4.1 Globalisering.....	22
3.4.2 Digitalisering	23
3.4.3 Onderwijs	23
3.5 Impact van onnauwkeurige spelling op professionele context	26
3.5.1 Relatie tussen taal en werk.....	26
3.5.2 Taalvereisten versus taalkennis	27
3.5.3 Rekruteringsproces	28
3.6 Bewustzijn Generatie Z	29
3.6.1 Bewustzijn problematiek.....	29
3.6.2 Bewustzijn hulpmiddelen.....	29
4. Fieldresearch.....	30
4.1 Onderzoeksopzet	30
4.1.1 Onderzoeksmethode	30
4.1.2 Doelgroep	30
4.1.3 Steekproef	31
4.1.4 Afnamemodaliteiten	32
4.1.5 Inhoud van de bevraging.....	34
4.2 Onderzoeksresultaten kwantitatief onderzoek	35
4.2.1 Gerealiseerde steekproef.....	35
4.2.2 Resultaten	37
4.3 Onderzoeksresultaten kwalitatief onderzoek.....	43
4.3.1 Beschrijving van de respons	43
4.3.2 Resultaten	44
5. Conclusies	46
6. Aanbevelingen	48

7. Evaluatie	52
8. Begrippenlijst	53
9. Afkortingenlijst	54
10. Figurenlijst	55
11. Referentielijst	56
12. Bijlagen	66

Disclaimer

Welke tool?	Waar gebruikt?	Waarvoor?	Prompt?
ChatGPT	Voorblad: achtergrond	Willekeurige tekst om achtergrond voorblad mee te vullen	Schrijf een willekeurige tekst waarmee ik 1 A4-pagina kan vullen. Laat het over de Nederlandse spelling gaan

1. Inleiding

De wereld verandert in een straaljagertempo (De Morgen, 2018). Snelheid is het nieuwe normaal, hoe sneller hoe beter. Harmut Rosa (2015), hoogleraar sociologie stelt dat we versnellen op individueel niveau doordat onze context ons daartoe uitnodigt. Technologische vooruitgang, zoals de opkomst van artificiële intelligentie (AI), drijft deze versnelling. Hij spreekt ook over de paradox dat technologische veranderingen meer vrije tijd zouden opleveren, maar we ervaren juist een gevoel van tijds tekort.

Daarnaast is de moderne tijd volgens Walter Weyns, socioloog aan de Universiteit Antwerpen, één grote aaneenschakeling van future shocks. De future shock, een fenomeen dat is uitgevonden door Amerikaanse futuroloog Alvin Toffler, betekent dat mensen het moeilijk vinden om zich aan te passen aan veel veranderingen op korte tijd (De Morgen, 2018).

Versnelling brengt dus druk met zich mee. Uit het resultaat van een online enquête van Solidaris (2019), het Belgisch socialistisch ziekenfonds, blijkt dat 1 op de 3 jongvolwassenen prestatiedruk ervaart. Volgens een studie van Amerikaanse psycholoog David Yeager en zijn collega's, ervaren jongeren meer dan ooit stress, angst en depressieve gevoelens. De eisen tijdens de studies en in de zoektocht naar een job liggen steeds hoger, er zijn wereldwijde problemen en de toekomst is onzeker (De Standaard, 2022).

Naast prestatiedruk ervaren jongeren ook studiedruk op academisch vlak (bv. strakke deadlines). Wanneer deze druk te groot wordt, kan dit zorgen voor een lagere betrokkenheid met slechtere schoolresultaten of zelfs vroegtijdig schoolverlaten als gevolg (Serie et al., 2022). Onderzoek bevestigt dat een hoge betrokkenheid van leerlingen gelinkt is aan betere prestaties. Daarbij is betrokkenheid ook belangrijk voor je verdere schoolloopbaan (Lietaert, s.d.).

Onderzoek van de KU Leuven toont echter aan dat de mate van schoolse betrokkenheid daalt tijdens de middelbare school (Engels et al., 2018). De schoolse betrokkenheid in samenhang met de snel veranderende maatschappij kan zich vertalen in de actuele problematiek rond het niveau van de Nederlandse taalbeheersing.

Professoren uiten hun bezorgdheid over de beperkte Nederlandse taalvaardigheid onder studenten (Notelteirs, 2023). Tijdens het verbeterwerk worden professoren steeds meer geconfronteerd met de achteruitgang van het Nederlands (Vlieghe & Koopal, 2023).

Volgens professor Lieve de Wachter, hoogleraar Nederlandse Taalbeheersing aan de KU Leuven, is er nood aan een herwaardering van het Nederlands. "We leven in een maatschappij waar er vooral door sociale media minder aandacht is voor correcte spelling en taal. We moeten echt werken aan een herwaardering van taal in al zijn aspecten. Nu is taalvaardigheid nog te vaak het ondergeschoven kindje." (De Wachter, 2023). Uit een proefschrift van Benny De Decker (2014), doctor in de Nederlandse Taalkunde, blijkt dat snelle communicatie voor spelfouten zorgt in chattaal.

2. Probleemstelling

De Nederlandse taalvaardigheid binnen Generatie Z, mensen geboren tussen 1996 en 2010, gaat erop achteruit (De Moor, 2019). De Nederlandse grammatica en spelling zijn er het ergst aan toe. Docenten merken steeds meer en meer taalfouten op tijdens het verbeterwerk (Vlieghe & Koopal, 2023). Verder uiten professoren hun bezorgdheid over de beperkte Nederlandse taalvaardigheid onder studenten (Notelteirs, 2023). “Geletterdheid en taalbeheersing bij jongeren dalen”, bevestigt het Vlaams Talenplatform (2023).

Daarnaast kunnen de eerstejaarsstudenten steeds moeilijker het onderscheid maken tussen formeel en informeel taalgebruik. Ze weten vaak niet meer wat het verschil is tussen taal in een professionele context en in een informele context. Bovendien zou er een toenemend gebrek zijn aan basiswoordenschat. Sommige eerstejaarsstudenten kennen bijvoorbeeld de betekenis van het woord ‘empathie’ niet meer (Knack, 2019).

Volgens talenbeleidcoördinator An De Moor (2019) is de problematiek mede te wijten aan te vage eindtermen voor het secundair onderwijs. Er zou te weinig aandacht besteed worden aan de cognitieve taalvaardigheden. “Studenten kunnen onvoldoende de structuur van een tekst bevatten, wat het studeren bemoeilijkt”, aldus An De Moor. De Vlaamse regering is zich bewust van dit probleem en heeft daarom werk gemaakt van nieuwe eindtermen voor het secundair onderwijs, met daarbij een grote focus op een goede Nederlandse taalbeheersing (Grommen & Matyn, 2019).

Het probleem zou echter niet uitsluitend bij de gebrekkige eindtermen liggen. Volgens Tom Colpaert (2019), senior expert dienst Kwaliteit en Beleid Odisee Hogeschool, ligt de aanleiding bij de diverse instroom in de hogescholen. Bovendien ziet hij de sociaal-economische status van de student en de thuistaal als risicofactoren (Grommen & Matyn, 2019).

Taal is ook buiten het onderwijs belangrijk. Als je als werkzoekende sterk wil staan op de Vlaamse arbeidsmarkt, is het van groot belang dat je de Nederlandse taal beheerst. Het is namelijk de weg naar werkgelegenheid. Uit een onderzoek van VDAB blijkt dat een goede beheersing van de Nederlandse taal in Vlaanderen belangrijk is (VDAB, 2020). Dit zal verder toegelicht worden in hoofdstuk 5.5.1. Bovendien is bij de meeste functies taalvaardigheid een vereiste om een meerwaarde te zijn voor een organisatie (Buysse et al., 2020). Nederlands sollicitatie-expert Jesse Geul (2023) gaat hier echter niet volledig mee akkoord. Hij erkent dat taalfouten slordig zijn, maar hij ziet niet in waarom taalfouten zo doorslaggevend zijn als taalcompetentie niet essentieel is binnen je functie.

Doctoraal onderzoeker Philippe Sterkens en Stijn Baert, professor arbeidseconomie aan de UGent, deden een onderzoek naar de impact van spelfouten in een cv (Sterkens & Baert, 2021). Ze lieten Vlaamse recruiters drie fictieve jobkandidaten die net afgestudeerd waren, beoordelen. Daaruit bleek dat de kans op een sollicitatiegesprek afhankelijk was van het aantal spelfouten in het cv. De kandidaten die geen spelfouten maakten, hadden 8% meer kans op een gesprek dan de kandidaten die twee spelfouten gemaakt hadden. Uit hetzelfde experiment bleek ook dat de positieve impact van vrijwilligerswerk even groot is als de negatieve impact van twee spelfouten in het cv.

Om de haalbaarheid van het onderzoek in deze bachelorproef te maximaliseren ligt de focus voornamelijk bij spelling. Ondanks de relevantie van dit onderwerp is er in het verleden nog geen gericht onderzoek gevoerd naar de kennis van spelling binnen Generatie Z in professionele context. Het onderzoeksteam hoopt dat deze bachelorproef betekenisvol zal blijken en op korte termijn Generatie Z zal sensibiliseren. Het einddoel van dit onderzoek is Nederlandstalige jongeren van Generatie Z bewustmaken van het feit dat de invloed van een goede Nederlandse taalcompetentie niet onderschat mag worden in het professionele leven.

In dit onderzoek zal het onderzoeksteam zich focussen op Vlaamse jongeren die in Vlaanderen wonen. Het onderzoeksdoel zullen we verwezenlijken aan de hand van een sensibiliseringscampagne via sociale media. Deze campagne zal bestaan uit korte, impactvolle video's of quotes.

Onderzoeksvragen

Hoe kunnen we Generatie Z in Vlaanderen sensibiliseren voor de gevolgen van een onnauwkeurige Nederlandse spelling voor hun professionele leven?

- Wie is Generatie Z?
- Wat is Nederlandse taalcompetentie?
- Hoe ziet de evolutie van de kennis van Nederlandse spelling eruit?
- Wat zijn de oorzaken van deze evolutie?
- Wat is de impact van een onnauwkeurige spelling binnen een professionele context?
- In welke mate is Generatie Z zich bewust van deze impact?

3. Deskresearch

3.1 Generatie Y versus Generatie Z

3.1.1 Generatie Y en taal

Definitie

Om een duidelijk zicht te krijgen op de generatie die van belang is voor dit onderzoek, namelijk Generatie Z, is het belangrijk om te weten wie er tot de vorige generatie (Generatie Y) behoort en hoe zij tegenover spelling staan. Het valt op dat er verschillende opvattingen zijn over de afbakening van de leeftijdsgrenzen van deze generaties.

Volgens Cambridge Dictionary (s.d.) verwijst Generatie Y, ook wel de Millennials genoemd, naar de mensen die geboren zijn tussen 1980 en 1990. Zij beschrijven deze generatie als de kinderen van de babyboomers (1945-1965) en de eerste generatie die volwassen wordt met het gebruik van het internet. In tegenstelling tot de definitie van Cambridge Dictionary, omschrijft het Algemeen Nederlands Woordenboek (s.d.) deze generatie als de groep mensen die geboren is tussen 1975 en 1990.

Het boek Ygenwijs (Bontekoning & Grondstra, 2012) daarentegen, omschrijft Generatie Y als de individuen die geboren zijn tussen het jaar 1985 en 2000. De auteurs beweren eveneens dat Generatie Y bestaat uit de kinderen van Generatie X (1955-1970). Tot slot omschrijft Jobat, Generatie Y als degene die geboren zijn tussen 1981 en 1995. Op professioneel niveau is het volgens hen een generatie die een goede balans kent tussen werk en privé (Jobat, 2022).

Aangezien er zoveel bronnen zijn die elkaar tegenspreken, zal het onderzoeksteam zich voor Generatie Y richten op mensen die geboren zijn tussen 1975 en 1994 om het onderzoek duidelijk af te bakenen. Het is belangrijk om te vermelden dat er in de deskresearch gekeken wordt naar de visie op spelling van Generatie Y toen zij tussen de 14 en 29 jaar waren, de leeftijd die Generatie Z nu heeft (zie 3.1.2). Dit maakt het mogelijk om een beeld te krijgen van de evolutie van het taalregister en de visie op spelling van beide generaties.

Taalregister

Het taalregister is een synoniem voor “de gezamenlijke woorden van een taal in één bepaalde stijl” (Woorden.org, s.d.). Om een verandering in de kennis van spelling te kunnen aanduiden is het eerst en vooral belangrijk om te weten hoe (met welk taalregister) de generaties communiceren.

De communicatie is vanaf Generatie Y spontaner, persoonlijker en directer geworden, in vergelijking met de vorige generaties. Communiceren gebeurt steeds op een snellere manier en het gebruik van sociale media neemt toe (Bontekoning, 2012). In hoofdstuk 6.4 “Oorzaken onnauwkeurige spelling bij Generatie Z” zal de impact van sociale media op taal en spelling besproken worden.

In 2012 voerde de Nederlandse Taalunie een onderzoek “Jongeren, de Nederlandse taal & participatie” uit in Nederland, Vlaanderen, Aruba en Suriname. Dit onderzoek richt zich op jongeren geboren tussen 1988 en 1997. Dit betekent dat 2/3 van de respondenten tot Generatie Y behoort.

Volgens dat onderzoek gebruiken jongeren dagelijks verschillende taalregisters. Het Algemeen Nederlands (AN), zowel formeel als informeel, blijkt het meest gesproken. Uit het onderzoek van de Taalunie blijkt dat jongeren formeler spreken op school, op het werk en met ouderen, wat volledig in contrast staat met hoe ze communiceren met hun vrienden en gezin (van der Velden et al., 2012).

Tot slot maken jongeren volgens datzelfde onderzoek ook gebruik van jongerentaal en straattaal (van der Velden et al., 2012). Dit doen ze omdat ze zich willen onderscheiden van andere generaties. Straattaal kenmerkt zich door een eigen woordenschat die vaak afstamt van de Engelse taal (Universiteit Gent, s.d.). Jürgen Jaspers, professor aan de Vrije Universiteit van Brussel omschrijft het als volgt: “Jongerentaal is een fenomeen waarbij jongeren actief experimenteren met de taal die ze van hun voorgangers overerven.”(Verstrep, 2015).

Binnen deze bachelorproef is het van belang om het schriftelijke aspect van het taalregister van jongeren te analyseren. Zoals eerder vermeld, wordt de communicatie per generatie steeds sneller. Om die communicatie sneller te laten verlopen, gebruiken jongeren vaak afkortingen. Nochtans blijkt uit het onderzoek van de Taalunie dat jongeren zich ervan bewust zijn dat er daardoor miscommunicatie kan ontstaan. Wat wel opvalt, is dat jongeren correct Nederlands proberen te schrijven wanneer zij bijvoorbeeld naar informatie zoeken op het internet. Ze letten zelfs extra op hun taal wanneer ze iets op sociale media delen zodat ze zich zeker niet voor schut zouden zetten (van der Velden et al., 2012).

Bovendien deed de Universiteit Antwerpen in samenwerking met Linguapolis (Instituut voor taal en communicatie) onderzoek naar de knelpunten in de taalvaardigheid van studenten in het hoger onderwijs (Berckmoes & Rombouts, 2009). Hieruit blijkt dat studenten/jongeren het moeilijk vinden om het juiste taalregister te kiezen. Wanneer ze een formeel taalregister dienen te hanteren is de combinatie met een vlotte stijl moeilijk, waardoor de tekst snel overkomt als spreektaal.

Visie op spelfouten

Uit een onderzoek van de Nationale Jeugdraad in Nederland, in samenwerking met de Nederlandse Taalunie en het jongerenblad Maks! blijkt dat 90% van de jongeren een goede Nederlandse taalbeheersing niet altijd belangrijk vindt. Op gebied van spelling hechten ze er alleen belang aan in noodzakelijke situaties zoals wanneer ze verslagen moeten schrijven of een sollicitatiebrief moeten opstellen (De Morgen, 2009).

Dat jongeren van Generatie Y zich minder aantrekken van spelling dan vorige generaties, bevestigt Koen Gheuens in zijn masterproef (2010) waarin hij onderzoek deed naar “het hedendaagse gebruik van spelling bij Vlaamse en Nederlandse jongeren in formele en informele contexten”. Zo blijkt een dt-fout of een samenstellingsfout verwaarloosbaar te zijn volgens de jongeren. Toch geeft de meerderheid van de bevolking (studenten, docenten, burgers) aan dat ze spelfouten erg vinden

(T'Sas, 2008). Van Hulle (2007) daarentegen brengt beide standpunten in kaart: soms stoort een spelfout helemaal niet, soms is het enorm hinderlijk.

Ondanks dat er al veel onderzoeken bestaan rond Generatie Y is het niet volledig duidelijk hoe zij tegenover spelfouten stonden als zij jong waren. Verder onderzoek naar de visie op spelfouten van Generatie Y zou interessant zijn om een concreter en actueler resultaat te kunnen stellen. Het onderzoeksteam tracht dit uitgebreider in kaart te brengen aan de hand van eigen onderzoek.

3.1.2 Generatie Z en taal

Definitie

Ook bij deze generatie zijn er verschillende interpretaties over de afbakening van de bijhorende jaartallen. Volgens Cambridge Dictionary (s.d.) is Generatie Z (Gen Z) de benaming voor mensen die geboren zijn tussen de late jaren 90 en de vroege jaren 2000. Het Algemeen Nederlands Woordenboek (s.d.) omschrijft deze generatie dan weer als de mensen die geboren zijn tussen het midden van de jaren 90 en 2010. Terwijl Generatie Y het internet voor het eerst gebruikt, is Generatie Z volledig vertrouwd met alles wat met technologie te maken heeft (Algemeen Nederlands Woordenboek, s.d.).

Daartegenover staat een definitie die sterk verschilt van de twee bovenstaande. In het boek Ygenwijs (2012) wordt Generatie Z omschreven als de groep mensen, geboren tussen het jaar 2000 en 2015. Wat volgens Cambridge Dictionary het eindjaar is van deze generatie, is volgens dit boek het beginjaar, een groot verschil dus.

Daarnaast beschrijft het boek Ygenwijs, Generatie Z als “vrije heldere geesten die heel bewust in de wereld staan” en noemt het hen ook wel “De Heldere Generatie”, “Y²-generatie” of “de Digigeneratie” (Bontekoning & Grondstra, 2012).

Zo zijn er nog veel meer bronnen die elkaar tegenspreken wat betreft de leeftijdsgrenzen van Generatie Z. Bij verder onderzoek naar deze generatie zal er gefocust worden op mensen die geboren zijn tussen 1995 en 2010 om een duidelijke afbakening te garanderen.

Taalregister

Zoals vermeld bij Generatie Y gebeurt de communicatie steeds sneller. Die evolutie is ook merkbaar bij Generatie Z. Eerst en vooral zorgt de snelheid van communicatie er bijvoorbeeld voor dat de interpunctie bij onlineberichten verdwijnt. Lauren Fonteyn, onderzoekster aan de Universiteit Leiden deed hierover een onderzoek bij mensen die geboren zijn na 1995 (De Morgen, 2020).

Volgens Fonteyn vinden jongeren interpunctie, in tegenstelling tot oudere generaties, agressief en onvriendelijk overkomen hoewel het een onderdeel is van spelling en zorgt voor een betere leesbaarheid. In plaats daarvan gebruiken jongeren steeds meer emoji's om emoties over te brengen

of zelfs om een zin af te sluiten. Er moet wel aan toegevoegd worden dat een punt nog steeds gebruikt wordt in langere teksten, om de structuur te bewaren (De Morgen, 2020).

Daarenboven resulteert de snelheid in communicatie vooral in meer visuele communicatie. Zoals hierboven wordt aangehaald, communiceert Generatie Z vaker met gebruik van emoji's en dat is niet verbazingwekkend. Generatie Z is namelijk een visueel ingestelde generatie. Dit valt te verklaren omdat zij opgegroeid zijn in een maatschappij, beheerst door sociale media. Het voordeel van visueel communiceren is dat de boodschap kort en bondig kan overgebracht worden. En laat dat nu net de communicatie zijn waar Generatie Z nood aan heeft, aangezien ze een kortere aandachtsspanne hebben dan Generatie Y (Zwetsloot, 2023).

Eén van de grootste factoren die zorgt voor een kortere aandachtsspanne is, zoals eerder vermeld, technologie die steeds sneller evolueert. In het boek "De aandacht verloren" omschrijft Amerikaans onderzoeker, Johann Hari (2022) een onderzoek waaruit blijkt dat jongeren, die opgroeien met sociale media, na 65 seconden al worden afgeleid. Onder andere non-stopnotificaties leiden hen af.

Ondanks dat er een aantal bronnen te vinden zijn, valt het op dat er momenteel veel minder onderzoek is gedaan naar het taalregister van Generatie Z dan naar dat van Generatie Y. Dit is te verklaren aangezien Generatie Z een relatief nieuwe generatie is. Deze vaststelling bevestigt het belang van dit onderzoek. Aan de hand van eigen onderzoek zal er een concreter beeld geschetst kunnen worden van het taalregister van Generatie Z.

Visie op spelfouten

Voor een masterproef (Van Dorpe, 2020) aan de UGent moesten de participanten een enquête invullen. De participanten waren eerstejaarsstudenten leerkracht Nederlands in het secundair onderwijs. Deze enquête vroeg naar hun visie op spelfouten. De gestelde vraag was "Hoe (on)belangrijk vind je Nederlandse spelling?". Dezelfde vraag werd ook gesteld voor het aspect grammatica, maar die resultaten zijn minder relevant voor dit onderzoek. Tot slot moesten de participanten hun mening geven of er voldoende aandacht besteed wordt aan spelling en grammatica in het secundair onderwijs.

De resultaten zijn geruststellend. De overgrote meerderheid van de participanten, namelijk 91%, vindt spelling belangrijk én 56% daarvan vindt het zelfs zeer belangrijk. Slechts 8% van de bevroegden vindt spelling minder of zelfs niet belangrijk. Bovendien vindt 60% van de studenten dat er meer aandacht besteed moet worden aan spelling en grammatica in het secundair onderwijs (Van Dorpe, 2020).

Uit een onderzoek naar de kennis en perceptie van werkwoordspelling bij jongeren (Surkyn, 2022) blijkt dat spelfouten vooral in privéberichten getolereerd worden. Volgens het onderzoek corrigeren jongeren zichzelf of elkaar zelden wanneer ze een spelfout opmerken, tenzij de fout zorgt voor een andere betekenis. De reden hiervoor is dat jongeren snelle communicatie belangrijker vinden dan juiste communicatie. Daarnaast willen ze niet betweterig overkomen naar hun vrienden. Jongeren

antwoorden tijdens het onderzoek ook vaak met “ze verstaan me toch ook met dt-fouten?” (Onze Taal, 2022).

3.1.3 Vergelijking in tabel

Figuur 1: Vergelijking jongeren Gen Y met jongeren Gen Z

	Generatie Y	Generatie Z
Definitie	Verschillende opvattingen over de juiste afbakening	Verschillende opvattingen over de juiste afbakening
	Voor dit onderzoek: de groep mensen geboren tussen 1975-1994	Voor dit onderzoek: de groep mensen geboren tussen 1995-2010
Taalregister	Steeds snellere communicatie	Evolutie snellere communicatie zet zich verder
	Spontaner, persoonlijker en directer	Interpunctie verdwijnt bij onlineberichten
	Verschillende taalregisters - formeler op school - informeler bij vrienden - jongerentaal/straattaal	Meer visuele communicatie
	Meer afkortingen in schriftelijk taalregister	Voorkeur voor korte en bondige communicatie
	Vinden het moeilijk om correct taalregister te kiezen	Momenteel weinig onderzoek gedaan naar het taalregister van Generatie Z
	Online meer belang voor taal	
Visie op spelfouten	Spelling alleen van belang in noodzakelijke situaties	91% van de eerstejaarsstudenten leerkracht Nederlands in het secundair onderwijs vindt spelling belangrijk
	Dt-fouten en samenstellingsfouten zijn verwaarloosbaar	Spelfouten worden vooral in privéberichten getolereerd
	Verder onderzoek nodig om de visie concreet in kaart te brengen	Snelle communicatie is belangrijker dan juiste communicatie
		Jongeren corrigeren zichzelf/elkaar zelden
		“Ze verstaan me toch ook met dt-fout”

Bron: eigen opmaak

3.2 Nederlandse taalcompetentie

3.2.1 Algemene taalverandering

Taalverandering gaat samen met een veranderende maatschappij. Zo kan een nieuw, maar afwijkend taalelement op een bepaald moment populair worden en zich vastzetten in de taal (bv. “googelen”). Of omgekeerd: een verouderd taalelement raakt in vergetelheid en verdwijnt langzaam uit het taalregister (bv. “uwe”). In beide gevallen is er sprake van taalverandering doordat mensen hetgeen wat ze gewend waren, inwisselen voor een moderner alternatief (Nieuwenhuijsen, 2005). Zo is er een duidelijke link tussen taal en de werkelijkheid en is taal een middel waarmee de mens de wereld vorm kan geven. Als gevolg van het voortdurend veranderende wereldbeeld van mensen, verandert ook taal continu zowel in tijd als in context (Waszink, 2022).

Dit maakt taal dynamisch en zorgt ervoor dat het voortdurend aan veranderingsprocessen wordt onderworpen (Van de Craen, 2007). Taalverandering gebeurt enerzijds doordat de taalgebruiker woorden uit andere talen overneemt en anderzijds door globalisering met als gevolg (talige) diversiteit in de samenleving (Suppers, s.d.). Het is een geleidelijk proces dat meestal begint in de spreektaal (Fischer, s.d.). Of zoals Joop van der Horst, hoogleraar aan de KU Leuven het formuleert:

Mijn eigen onderzoek naar lange-termijnontwikkelingen in taal, en vooral ook de uitkomst dat die hand in hand gaan met ontwikkelingen in de samenleving, lijkt me in dezelfde richting te wijzen. Namelijk dat taalverandering geen cirkelbewegingen maakt, niet een pendelbeweging is, geen kriskras binnen enge grenzen, maar dat zij een pad bewandelt, onomkeerbaar, recht of kronkelend, maar in ieder geval: met onbekende bestemming. Geen rondreis, maar eerder een soort emigreren. Of talen daar ook steeds beter van worden, zoals Jespersen stelde, weet ik niet. Ik denk eigenlijk van niet. In ieder geval: het verhaal heeft een open einde. En eerlijk gezegd geloof ik niet dat dat zorgwekkend is.... (van der Horst, 2013, p. 475).

3.2.2 Definitie Nederlandse taalcompetentie

Om onderzoek te kunnen doen naar de Nederlandse taalcompetentie en specifiek de spelling ervan, is het cruciaal om te weten wat *taalcompetentie* precies inhoudt. De Nederlandse Taalunie voerde zowel in 2017 als 2022 een onderzoek rond taalcompetentie. Ondanks de gelijke betekenis wordt het begrip in beide onderzoeken verschillend omschreven:

Taalcompetentie is het geheel aan talige kennis, vaardigheden en attitudes dat nodig is om geschreven, gesproken en multimodale teksten te begrijpen, te evalueren en te gebruiken zodat:

- (a) volwaardige deelname aan de samenleving mogelijk wordt;
- (b) de eigen doelen gerealiseerd kunnen worden;
- (c) de eigen kennis en mogelijkheden levenslang en duurzaam kunnen worden ontwikkeld. (Vanhooren et al., 2017).

Taalcompetentie is het vermogen om in verschillende contexten doelgericht om te gaan met taal. Bij taalcompetentie gaat het erom dat de taalgebruiker, bewust en afgestemd op de context, een mix van talige kennis, vaardigheden en attitudes weet in te zetten. (Vanhooren & Pereira, 2022).

Taalcompetentie is een breed begrip. Daarom zullen hieronder enkele belangrijke begrippen die onder de noemer taalcompetentie vallen, toegelicht worden.

Grammatica

De Nederlandse grammatica bevat de richtlijnen voor de vorming van woorden, woordgroepen en zinnen binnen een taal en de beschrijving van de grammaticale aspecten (Team Taaladvies, s.d.). Volgens Willy Vandeweghe, hoogleraar Nederlands aan HoGent, schuilt onder de term “grammatica” een zekere ambiguïteit. Ten eerste gaat het over de taalgebruiker, die rekening moet houden met een aantal afgesproken regels bij het vormen van zinnen, zinsdelen en woordgroepen. Dit gebeurt deels onbewust. Ten tweede gaat het over de taalbeschrijver, die deze regels bewust opmaakt. De beschrijving van een taal biedt de mogelijkheid om aan te duiden wat grammaticaal correct is en wat niet (Vandeweghe, 2013).

De kennis van grammatica is ook handig om andere talen beter te begrijpen. Als je de regels van je eigen taal kent, is het makkelijker om regels van andere talen te leren. Nederlandse grammatica is een hulpmiddel om sneller een structuur te herkennen in een andere taal (Houët, 2016).

Grammatica draait niet enkel om correct de regels van de taal toe te passen, maar heeft ook een cruciale rol in verschillende praktische alledaagse interacties, zowel in professionele als sociale omgevingen (Bureau Juiste Taal, s.d.). Zo is grammatica nodig om een goed gestructureerde motivatiebrief op te stellen die een goede indruk zal achterlaten bij de potentiële werkgever.

Begrijpend lezen

In de 21ste eeuw is het cruciaal om begrijpend te kunnen lezen. Digitalisering zorgt immers voor een overvloed aan geschreven informatie. Iedereen moet deze informatie correct en kritisch kunnen verwerken (Gobyn et al., s.d.). Begrijpend lezen is essentieel om deel te kunnen zijn van de maatschappij. Het is een wisselwerking tussen verschillende verwerkingsprocessen zoals technisch lezen, woordbetekenissen achterhalen en samenhang vinden tussen woorden en zinnen. Begrijpend lezen is een soort van decodering van taal (Robbe, 2012; Van Houtven et al., 2010).

Hierbij speelt de houding van de lezer een belangrijke rol. Zo zal een gemotiveerde en geïnteresseerde lezer die met een vastgesteld doel leest, de inhoud van een tekst sneller begrijpen. Verder is het van groot belang een brede woordenschat te hebben en een zekere kennis van de wereld te bezitten om een tekst volledig te begrijpen (Robbe, 2012; Van Houtven et al., 2010).

Begrijpend lezen is opgedeeld in vier verschillende niveaus. Het eerste niveau is het beschrijvend niveau, hier kan de lezer specifieke informatie uit de tekst halen. Bij het tweede niveau, het

structurerend niveau, kan de lezer verbanden zien tussen verschillende alinea's. Het derde niveau, het tekstuele niveau, beschrijft hoe de lezer de functie en de structuur van de tekst kan begrijpen. Bij het laatste, het boventekstuele niveau, kan de lezer verbanden leggen tussen informatie uit verschillende teksten (Van Houtven et al., 2010).

Als anderstalige studenten aan de KU Leuven willen studeren, moeten ze eerst een computertest afleggen. Deze bepaalt of ze al dan niet aan hun opleiding mogen beginnen. Deze test werd voor een onderzoek (Heeren et al., 2021) eenmalig afgelegd door alle eerstejaarsstudenten van de KU Leuven. Uit dit onderzoek blijkt echter dat 20,8% van alle eerstejaarsstudenten aan de KU Leuven niet slaagt voor het leesvaardigheidsdeel van deze test. Deze studie toont aan dat zelfs onder moedertaalsprekers niet alle studenten voldoende competent zijn als het aankomt op begrijpend lezen (Jansen et al., s.d.).

Spelling

Iedereen wordt dagelijks geconfronteerd met spelling. Dit is het meest opvallende aspect van de geschreven taal (Vandeweghe, 2013). Matthias Siegenbeek stelde in 1804 de eerste officiële Nederlandse spelling op. Deze spelling is ook wel bekend als de spelling-Siegenbeek. Hij maakte regels op voor de principes van verenken en verdubbeling van klanken. Siegenbeek wou de regels zoveel mogelijk baseren op de uitspraak van de woorden en niet op hun vorige spelwijze (Onze Taal, s.d.).

De hedendaagse spelling staat in het Groene Boekje, ook wel de Woordenlijst Nederlandse Taal genoemd. Het Groene Boekje bestaat uit twee delen: de "Leidraad" en de "Woordenlijst". De "Leidraad" is een beknopte samenvatting van een uitgebreider document van de Nederlandse Taalunie: de "Technische handleiding". Team Taaladvies verwoordt het als volgt: "De tekst van de Leidraad is een publieksvriendelijke vertaling van de wetenschappelijke beschrijving van de spellingregels in de Technische Handleiding, die de Commissie Spelling in opdracht van de Taalunie heeft geschreven."

Elke 10 jaar wil de Nederlandse Taalunie een nieuw Groen Boekje laten uitgeven. Het is vooral de bedoeling om de lijst met woorden te actualiseren, nieuwe woorden toe te voegen en oude woorden te verwijderen (De Schrijver & Neijt, 2005).

In de editie van 2005 is er een spellingswijziging doorgevoerd met betrekking tot hoofdletters, afkortingen, verkleinwoorden, woordafbrekingen, Engelse leenwoorden en samengestelde woorden. Het meest opvallende in de spelling waren de aanpassingen in de regels, die kwamen nogal onverwacht omdat er geen veranderingen aangekondigd waren (Jansen et al., 2018).

Tot slot is er in 2015 nog een wijziging doorgevoerd in het Groene Boekje. Er zijn woorden toegevoegd en geschrapt, maar de spelling is sinds 2005 niet meer herzien (Jansen et al., 2018). Hierbij moet nog vermeld worden dat het Groene Boekje niet volledig is. Het boekje geeft van sommige woorden en uitdrukkingen geen volledige opsomming. Elke nieuwe editie bevat wel steeds minder fouten (De Schrijver & Neijt, 2005).

Als reactie op de herziening van 2005 riep Het Genootschap Onze Taal het Witte Boekje in het leven. Het Witte Boekje biedt een alternatieve spellingswijze voor allerlei woorden aan. Spellingkenners en taaladviseurs zijn voor deze editie samengekomen om de nieuwe regels eenvoudiger en duidelijker uit te leggen. Voor elk trefwoord dat in de woordenlijst te vinden is, staat de onderliggende regel van het spellen, uitgelegd in het boekje zelf. Als de manier van spellen van een woord niet overeenkomt met die van het Groene Boekje, dan wordt er in het Witte Boekje wel verwezen naar de officiële spelling (Onze Taal, 2006).

Naast het Groene en het Witte boekje is er in 2015 door De Standaard het Gele boekje geïntroduceerd. Het boekje bevat Vlaamse woorden die in Vlaanderen veelvuldig worden gehanteerd, maar in principe geen Algemeen Nederlands zijn (Verstraete, 2015).

Samenvatting

4.2.1 Algemene taalverandering

Taal verandert voortdurend door maatschappelijke veranderingen. Nieuwe woorden kunnen populair worden (zoals "googelen"), terwijl oude woorden verdwijnen (zoals "uwe"). Deze veranderingen weerspiegelen de dynamische aard van taal en haar relatie met de werkelijkheid. Globalisering en de opname van woorden uit andere talen dragen bij aan deze veranderingen, die vaak in de spreektaal beginnen en geleidelijk doorwerken naar de geschreven taal.

4.2.2 Definitie Nederlandse taalcompetentie

Taalcompetentie omvat kennis, vaardigheden en attitudes nodig om taal effectief te gebruiken en te begrijpen. De Nederlandse Taalunie definieert het als het vermogen om in verschillende contexten doelgericht met taal om te gaan, wat volwaardige deelname aan de samenleving mogelijk maakt en persoonlijke doelen helpt realiseren. Grammatica en begrijpend lezen zijn cruciale onderdelen van taalcompetentie. Correcte grammatica helpt bij communicatie en begrijpend lezen is essentieel voor het verwerken van informatie. Spelling blijft een belangrijk en zichtbaar onderdeel van taalvaardigheid, ondersteund door bronnen zoals het Groene Boekje.

3.3 Evolutie kennis Nederlandse spelling

3.3.1 Verleden

In 2008 voerde Van Vooren, onderwijskundige aan de Universiteit Gent, een onderzoek naar de Nederlandse spelling- en grammaticakennis in Nederland en Vlaanderen bij studenten in het laatste jaar van het secundair onderwijs. Voor dit onderzoek moesten de participanten een test invullen. Die bestond uit vier specifieke vragen, respectievelijk twee grammaticale en twee spellingsgerichte. De eerste spellingsgerichte vraag polste naar de kennis van woordspelling, terwijl de andere vraag de beheersing van de werkwoordspelling onder de bevraagden toetste (De Vilder, 2018).

Hoewel de resultaten van dit onderzoek aangeven dat elke student de minimumdoelen voor spelling bereikt had, verschenen er in 2008 artikels die melding maakten van een gebrekkige taalbeheersing bij studenten. Zo verwees De Morgen (2008) naar een onderzoek van de afdeling Logopedie en

Audiologie aan de Arteveldehogeschool, waaruit bleek dat de studenten hun spelvaardigheid overschatten. De onderzoekers meenden toen al dat er een grotere belangstelling nodig was voor Nederlandse spelling.

In 2018 schotelde De Vilder, masterstudent in tolken, exact dezelfde test als Van Vooren voor aan laatstejaarsstudenten algemeen secundair onderwijs (aso) en voorbereidend wetenschappelijk onderwijs (vwo). De deelnemende leerlingen slaagden nog steeds allemaal op het gebied van spelling. Daarnaast bleken de leerlingen aanhoudend sterker te zijn in werkwoordspelling. Ondanks dit hoge slaagpercentage is er een lichte daling aanwezig in de overkoepelende resultaten, in vergelijking met de cijfers van 2008 (De Vilder, 2018).

3.3.2 Heden

In 2020 deed Katinka Van Dorpe in haar masterproef aan de Universiteit Gent onderzoek naar de spelling- en grammaticakennis van Vlaamse eerstejaarsstudenten in de lerarenopleiding secundair onderwijs voor het vak Nederlands. Dit onderzoek bouwt verder op de resultaten van voorgaande studies. Van Dorpe baseert haar onderzoek op de resultaten van De Vilder uit 2018 en een publicatie van Van Vooren uit 2008.

Met dit onderzoek probeerde Van Dorpe te achterhalen of de studenten zouden slagen voor de eindtermen van het secundair onderwijs. Om dit te kunnen analyseren moesten participanten, naar analogie met de studies van Van Vooren en De Vilder, een test afleggen. De test werd volledig ingevuld door 100 van de voornoemde eerstejaarsstudenten. De enquête testte, net zoals Van Vooren en De Vilder, de kennis van verschillende spellingsonderdelen. Er werd een onderscheid gemaakt tussen spelling van woorden en werkwoordspelling (Van Dorpe, 2020).

De test onderzocht ook de kennis van grammatica bij de eerstejaarsstudenten, maar omdat deze bachelorproef zich zal focussen op de kennis van de spelling van het Nederlands, bekijken we enkel de relevante onderzoeksresultaten. Aangezien deze studenten in 2020 eerstejaarsstudenten waren, kunnen we stellen dat zij deel uitmaken van Generatie Z, de generatie waarop dit onderzoek zich toespitst (Van Dorpe, 2020).

Op de gehele test (grammatica en spelling) behaalden de participanten gemiddeld een score van 63%. Hoewel ze dus de minimumdoelen van het secundair onderwijs haalden, kunnen we stellen dat er niet veel marge is. De resultaten tonen voorts aan dat de kennis van werkwoordspelling een stuk hoger lag dan de kennis van de spelling van woorden. De deelnemers behaalden gemiddeld een score van 80% bij werkwoordspelling, terwijl de gemiddelde score bij spelling van woorden slechts op 64% lag (Van Dorpe, 2020). Er was dus een aanzienlijke discrepantie in de scores tussen werkwoordspelling en spelling van woorden.

Toch zijn er deelnemers die anno 2020, niet slaagden voor spelling van woorden of werkwoordspelling. 12% van de deelnemers scoorde minder dan 50% voor het onderdeel spelling van woorden, terwijl 9% van de deelnemers minder dan 50% scoorde voor het onderdeel werkwoordspelling (Van Dorpe, 2020).

3.3.3 Toekomst

Over hoe het niveau van kennis van de Nederlandse spelling er in de toekomst uit zal zien, is er nauwelijks bronnenmateriaal te vinden. Het is met andere woorden nagenoeg onmogelijk om een nauwkeurige voorspelling te maken over de toekomst van de taal en de bijhorende beheersing ervan. Wel zijn er een aantal opiniestukken die beschrijven hoe de Nederlandse taal er in de toekomst uit zou kunnen zien, of hoe we de Nederlandse spelling kunnen vereenvoudigen. Als er dan toch een voorspelling gemaakt wordt, dan is deze dus louter gebaseerd op opinies.

Zo schreef Marijke De Belder (2021), onderzoeker in de Nederlandse taalkunde, in haar opiniestuk hoe, volgens hoogleraar taalkunde Dominiek Sandra, een hervorming van de dt-regel maatschappelijke voordelen zou kunnen hebben. Een van de voornaamste argumenten voor een vereenvoudiging van de Nederlandse spelling zou zijn dat spelling een systeem is dat mensen hulp moet bieden en niet een systeem dat correct schrijven moeilijker maakt.

Volgens professor Sandra zou het eenvoudiger zijn als we bij de vervoegde werkwoorden de extra -t die bijvoorbeeld bij *jij wordt* aanwezig is, zouden weglaten. De Belder ziet echter te veel mogelijkheden tot verwarring in dit systeem. Zij stelt dan weer voor om de werkwoordspelling iets fonetischer aan te pakken. Zo zou zij het werkwoord ‘worden’ vervoegen als: *ik wort, jij wort, hij/zij/het wort* en *wij worden* (De Belder, 2021).

Auteur Christophe Vekeman waarschuwt echter voor een fonetisering van het Nederlandse schrift. In een maatschappij waarin verschillende dialecten gesproken worden, is het fonetisch schrijven van de standaardtaal geen gepaste methode: “Spellingvereenvoudiging maakt de zaken onveranderd ingewikkelder, op het onontwarbare af.” (Vekeman, 2021). De Nederlandse spelling vereenvoudigen is volgens Vekeman geen optie.

Nicoline van der Sijs, hoogleraar historische taalkunde van het Nederlands aan de Radboud universiteit in Nijmegen, Lauren Fonteyn, docent en onderzoeker toegepaste taalkunde aan de Universiteit Leiden en schrijver Marten van der Meulen schrijven in hun boek “Wat Gebeurt Er In Het Nederlands”:

Wellicht worden bepaalde hoogfrequente afkortingen (zoals ff, miss, wrs, idd) over een aantal jaar opgenomen in het Groene Boekje, als aanvulling op het bestaande aanbod van afkortingen in de standaardtaal (zoals aub. tz.t., m.aw.). Misschien is de aanwezigheid van emoji op een dag in krantenartikelen normaal. Dat zou geen taalverloedering zijn, maar taalverandering. Verandering is van alle tijden, dus laten we het omarmen in plaats van ons ertegen te verzetten.” (van der Sijs et al., 2021, p. 263).

Verschillende bronnen tonen aan dat het niet ongewoon zou zijn als de standaardtaal steeds meer invloed zou krijgen van afkortingen. Deze afkortingen zouden tot een kortere en beknoptere Nederlandse taal kunnen leiden. Dit bevestigt Willem Hurkmans, redacteur-vertaler en bioloog, in het boek “De toekomst van het Nederlands”:

Ik ben redacteur-vertaler (E-N, N-E) en bioloog. Ik werk op een kruispunt van snelle veranderingen, zowel in de wetenschap als in de taal, en ik heb de afgelopen 25 jaar ook erg veel zien veranderen. Veel ouderwetse woorden, zoals dikwijls en somtijds, zijn volgens mij bijvoorbeeld verdwenen omdat ze te lang zijn. Taal heeft de neiging om steeds korter te worden, en ook om steeds meer de naamvallen te verliezen. Wie zegt nu nog 'reptielen der wereld'? Nu, in 2007, weten we nog wat dit betekent, maar die kennis zal over 75 jaar verdwenen zijn. Niemand gebruikt dan nog uitdrukkingen als 's mans of 's winters. Ik ga ervan uit dat ontwikkelingen in het verleden de sleutel zijn tot die in de toekomst, en daarom denk ik dat woorden en zinnen ook de komende 75 jaar korter worden een ontwikkeling die zich overigens ook in het Engels afspeelt; ze hebben het daar over 'Choppy English' (Aukema, 2007, p. 30).

Deze opeenstapeling van veranderingen maakt het moeilijk om in te schatten hoe de kennis van spelling zal evolueren. Al lijkt het uit bovenstaande opinies dat de Nederlandse taal korter en vrijer zal worden.

Samenvatting

4.3.1 Verleden

In 2008 onderzocht Van Vooren de spelling- en grammaticakennis van laatstejaarsstudenten in Nederland en Vlaanderen. De participanten maakten een test met twee grammaticale en twee spellingsgerichte vragen, waarbij werkwoordspelling en woordspelling werden getoetst. Alle studenten haalden de minimumdoelen voor spelling. De Vilder herhaalde het onderzoek in 2018 en stelde vast dat studenten nog steeds slaagden, maar met iets lagere scores dan in 2008. Werkwoordspelling bleef sterker dan woordspelling.

4.3.2 Heden

In 2020 onderzocht Katinka Van Dorpe de spelling- en grammaticakennis van Vlaamse eerstejaarsstudenten in de lerarenopleiding Nederlands. Ze bouwde voort op de resultaten van Van Vooren en De Vilder en testte de kennis van werkwoordspelling en woordspelling bij 100 studenten. De gemiddelde score op de volledige test was 63%, met 80% voor werkwoordspelling en 64% voor woordspelling. Ondanks het behalen van de minimumdoelen voor het secundair onderwijs, scoorde een deel van de studenten onvoldoende, wat wijst op aanhoudende problemen met spellingvaardigheden.

4.3.3 Toekomst

Voor de toekomst van de Nederlandse spelling is weinig concreet bronnenmateriaal beschikbaar. Opinies variëren, waarbij sommige taalkundigen voorstellen de dt-regel te vereenvoudigen. Anderen waarschuwen voor fonetisering vanwege de diversiteit aan dialecten. Andere experts voorspellen dat hoogfrequente afkortingen en misschien zelfs emoji's een rol in de standaardtaal zullen krijgen. De tendens lijkt te wijzen op een kortere en vrijere taal, hoewel exacte voorspellingen moeilijk blijven.

3.4 Oorzaken onnauwkeurige spelling bij Gen Z

Dit hoofdstuk richt zich op de oorzaken van onnauwkeurige spelling bij Generatie Z, met specifieke focus op globalisering, digitalisering en onderwijs in Vlaanderen. Hierbij zal spelling geïnterpreteerd worden in de brede zin van het woord, zowel werkwoordspelling als spelling van woorden.

3.4.1 Globalisering

Globalisering is een proces van internationale uitwisseling van goederen, diensten, kapitaal en communicatie. Dit betekent dat verschillende leefwerelden, culturen en economieën dichter bij elkaar komen (Stampmedia, s.d.). De opkomst van moderne communicatiesatellieten met name de computer- en communicatietechnologie heeft het gevoel van verbondenheid versterkt (National Geographic Society, 2024).

De invloeden van globalisering zijn op alle gebieden voelbaar, inclusief taal, onderwijs en technologie. De Engelse taal heeft een immense impact op globalisering, wat resulteert in een toenemend aantal mensen dat Engels als tweede taal leert. De Engelse taal fungeert als een brug die mensen over de hele wereld met elkaar verbindt (Sharma, 2022).

Globalisering heeft ook een indirecte invloed op taal, waarvan de effecten niet direct zichtbaar zijn, maar wel op de lange termijn merkbaar worden. De populariteit van het Engels fluctueert en kan veranderen op basis van evoluerende behoeften. Een groot deel van de wereldeconomie is verbonden met Engelssprekende landen, waardoor globalisering gevolgen heeft gehad voor regionale talen, met name moedertalen (Sharma, 2022).

Ook de Nederlandse taal wordt beïnvloed door het Engels, enerzijds door de brede internationale invloed die het Engels heeft en anderzijds door de sterke positie van de Engelse taal in de media. Deze invloed is zichtbaar door het grote aantal Engelse leenwoorden die het Nederlands bezit (De Sutter, 2017), maar ook door het frequenter gebruik van Engelse termen. Mensen gebruiken Engelse woorden ook uit imago-overwegingen. Dit is merkbaar bij tv-programma's met Engelse benamingen of tv-reclames, maar dit is vooral goed zichtbaar bij populair jongerentaalgebruik (Onze Taal, s.d.). Ze spreken een aangepaste vorm van het Nederlands met beperkte woordenschat, aangevuld met Engelse termen en uitspraken (Frojen, 2019).

Naast de invloed van Engels, is er bij globalisering ook sprake van migratiestromen en daaruit volgend multiculturaliteit. Samenlevingen worden niet alleen diverser en multicultureler, maar migratie maakt ze ook taliger, met name "meertaliger". Vlaanderen wordt geconfronteerd met een groeiend aantal nieuwkomers uit diverse delen van de wereld. Er wonen in Vlaanderen meer dan een half miljoen mensen met een migratieachtergrond. In Vlaanderen worden 123 thuistalen gesproken. Een groot deel van de mensen met een andere thuistaal gebruikt Nederlands als tweede taal om te communiceren en te integreren. Daarmee is het Nederlands niet alleen een officiële en dominante omgangstaal, maar ook een lingua franca in onze meertalige samenleving (Vanhooren et al., 2017).

3.4.2 Digitalisering

Digitalisering is het proces waarbij fysieke informatie wordt omgezet in een digitale versie. Digitaal betekent dat de informatie beschikbaar is voor elektronische apparaten, zoals een computer, smartphone of tablet (Smeijers, s.d.).

De opkomst van digitalisering heeft ervoor gezorgd dat mensen op een andere manier communiceren. Traditionele communicatievormen zoals briefverkeer en telefoongesprekken zijn vervangen door e-mails, sms'jes en sociale media (Ava, 2023). Dit alles maakt het mogelijk dat mensen altijd en overal verbonden zijn en met elkaar kunnen communiceren. Deze communicatie gebeurt op verschillende manieren: met geschreven tekst, met beelden, met een combinatie van beeld, tekst en geluid (Vanhooren et al., 2017).

Communicatie via nieuwe media of Computer-Mediated Communication (CMC) is behoorlijk toegenomen. Steeds meer communicatiemiddelen worden gebruikt en de gebruikers worden steeds jonger. Ook de taal in die nieuwe media is veranderd. De taal die jongeren hanteren wijkt vaak af van de officiële spelling- en grammaticaregels (Verheijen, 2016).

Deze taal wordt ook wel digi-taal genoemd (Verheijen, 2016). De afwijkingen die vaak voorkomen zijn:

- weglaten van woorden of leestekens;
- gebruik van veel Engelse leenwoorden;
- gebruik van emoticons;
- gebruik van onconventionele spelling.

Die afwijkingen ontstaan doordat efficiëntie en snelheid van groot belang zijn voor jongeren. Beknoptheid is cruciaal (Verheijen, 2016).

Zoals in hoofdstuk 6.1 al aangehaald werd, blijkt uit een onderzoek (2022) over werkwoordspelling van jongeren op sociale media dat jongeren correcte werkwoordspelling minder belangrijk vinden in informele onlinecommunicatie tussen vrienden dan in een formele schrijftcontext. Zelden verbeteren jongeren elkaar op spelfouten en bovendien wordt dit gezien als tijdverspilling (Surkyn, 2022).

3.4.3 Onderwijs

Het onderwijs speelt een grote rol in de ontwikkeling van een nauwkeurige spelvaardigheid bij jongeren. Verschillende aspecten van het onderwijssysteem kunnen een directe invloed hebben op de spelvaardigheid van jongeren (Venstermans & Daems, 2004). In dit subhoofdstuk zullen we de belangrijkste factoren onderzoeken, waaronder het talenplan, het taalbeleid, het talenonderwijs en de eindtermen.

Talenplan

Een Talenplan is een structurele en strategische poging van een schoolteam om de taalbehoeften van studenten aan te pakken door de manier waarop het onderwijs wordt gegeven, te veranderen.

Het doel is om hun taalvaardigheid en taalbeheersing te verbeteren, zodat ze op school beter presteren (Vlaams Talenplatform, 2020). De Van Dale omschrijft beide termen als volgt:

- “Taalbeheersing is het goed kunnen gebruiken van een taal.”
- “Taalvaardigheid is het vermogen om de taal vaardig te hanteren.”

In 2019 verscheen er een artikel in de Tijd waarin de behoefte aan een Talenplan werd aangekaart. Dit komt voort uit de Programme for International Student Assessment (PISA)-resultaten, die geen goed beeld geven van het Vlaams talenonderwijs. Er is een sterke daling in de vaardigheid in begrijpend lezen. Het Vlaams Talenplatform geeft aan dat het nodig is een Talenplan te ontwikkelen dat inzet op het taalbewustzijn en de taalbeheersing van jongeren (De Tijd, 2019).

In 2020 heeft het Vlaams Talenplatform dertien urgente maatregelen gepubliceerd die het talenonderwijs in Vlaanderen zouden versterken en een sterkere instroom in talenopleidingen zouden stimuleren. Ze zetten in op zowel Nederlands als moderne vreemde talen en klassieke talen (Vlaams Talenplatform, 2020).

In 2023 verscheen er opnieuw een artikel in de Tijd over de PISA-resultaten. Daaruit bleek dat meer dan één op vijf Vlaamse 15-jarigen niet voldoende taalvaardig is om goed aan de samenleving te kunnen deelnemen. Volgens Nele Warlop, postdoctoraal onderzoeker bij PISA, haalt respectievelijk 22, 24 en 21 procent de minimumdoelen niet. Het zal nog even duren voordat er verbetering te zien zal zijn. Minister van onderwijs, Ben Weyts, hoopt in 2025 een verbetering te zien (De Tijd, 2023).

Volgens een Memorandum geschreven in 2024 door het Vlaams Talenplatform staat de taalvaardigheid in Vlaanderen nog steeds onder zware druk. Dit wordt geïllustreerd door internationale vergelijkingen zoals PISA in 2022 en Progress in International Reading Literacy Study (PIRLS) in 2021. Zij tonen dat het Vlaams talenonderwijs meer en meer tekortschiet (Vlaams Talenplatform, 2024).

Taalbeleid

Het doel van een taalbeleid is om taalcompetenties van leerlingen te bevorderen via goed onderwijs. Het taalbeleid is al jaren een belangrijk deel van het Vlaamse onderwijs, maar scholen weten niet altijd wat er van hen verwacht wordt. Ze vinden dat de overheid onvoldoende communiceert over wat er van scholen wordt verwacht (Van den Branden & Vanbuel, 2023).

Een goed taalbeleid in het hoger onderwijs is niet enkel nodig in taalrichtingen maar is nodig in alle studierichtingen. Enerzijds omdat in de hedendaagse communicatie- en informatiemaatschappij de talige eisen voor hooggekwalificeerde beroepen sterk is toegenomen. Anderzijds is taal het allerbelangrijkste instrument waarover docenten beschikken. Via taal verwerven studenten kennis, vaardigheden en attitudes (Peters & Van Houten, 2010).

Talenonderwijs

Het hedendaagse talenonderwijs is veel meer dan het bestuderen van een taal. Het doel van talenonderwijs is dat leerlingen talen “begrijpen, hanteren, produceren, gebruiken om contacten te leggen, om hun persoonlijk leven en dat van anderen te verrijken, om gezonder en gelukkiger te leven, om levensdoelen te halen, om te bouwen aan een beter bestaan en een betere wereld” (Van den Branden & Vanbuel, 2023).

In 2017 werd een studie uitgevoerd om te onderzoeken hoe het Nederlandstalig onderwijs eruit zou moeten zien om jongeren optimaal voor te bereiden op de hedendaagse samenleving. Uit de studie blijkt dat het vak Nederlands niet genoeg inspeelt op de verwachtingen van de samenleving, de arbeidsmarkt, het hoger onderwijs en de jongeren zelf, en onvoldoende voorbereidt op de hedendaagse uitdagingen (Vanhooren et al., 2017).

Volgens Lars Bernaerts, professor Nederlandse literatuur aan UGent en kerngroeplid van Vlaams Talenplatform, is er steeds minder tijd om een taal onder de knie te krijgen. Er is minder onderwijstijd om te oefenen en basiskennis over te brengen. De verschillende taalaspecten worden te geïsoleerd geoefend en getest. Dit zorgt ervoor dat de leerling kan slagen voor alle aspecten apart (woordenschat, schrijven, grammatica, lezen, luisteren), zonder het volledige plaatje te begrijpen. Daardoor kan een leerling die de grammatica onvoldoende beheerst, toch slagen voor het taalvak (Goossens, 2022).

Eindtermen

De verklarende woordenlijst van Onderwijs Vlaanderen (s.d.) omschrijft het begrip *eindtermen* als volgt: “Eindtermen zijn minimumdoelen die het Vlaams Parlement noodzakelijk en bereikbaar acht voor die leerlingenpopulatie. Met minimumdoelen wordt bedoeld: een minimum aan kennis, inzicht, vaardigheden en attitudes, bestemd voor die leerlingenpopulatie. Sommige eindtermen zijn attitudes. Die zijn enkel na te streven”.

De eindtermen gelden op populatieniveau. Dat betekent dat enkel de meerderheid van de leerlingen die eindtermen moet behalen. Elke individuele leerling moet op het einde van de eerste graad de eindtermen “basisgeletterdheid” bereiken (Onderwijsdoelen, 2018). Die eindtermen moeten ervoor zorgen dat elke leerling kan participeren in de samenleving (Beerens, 2023).

Sinds september 2019 worden de nieuwe eindtermen, ontwikkeld door de Vlaamse Overheid, stapsgewijs ingevoerd in de eerste graad. Niettemin zijn deze nieuwe eindtermen niet vakgebonden. Ze zijn verbonden aan zestien sleutelcompetenties. Zo bevatten ze onder andere ‘Competenties in het Nederlands’. Daarin wordt benadrukt dat leerlingen communicatief vaardig moeten worden. Ook is er ruime aandacht voor literaire competenties, zoals de analyse en reflectie van literaire teksten (Van den Branden & Vanbuel, 2023).

Volgens Katholiek Onderwijs Vlaanderen is de vernietiging van de eindtermen van de tweede en derde graad ook noodzakelijk, omdat deze niet volstaan. Op scholen ontbreekt het zowel aan ruimte als tijd om eigen keuzes te maken, aangezien leraren strikt moeten uitvoeren wat de overheid hen

vraagt. Eindtermen zouden minimumdoelen moeten voorstellen, maar de overheid kiest in de plaats daarvan voor ‘ambitieuze eindtermen’, die te gedetailleerd uitgeschreven zijn (Katholiek Onderwijs, s.d.).

In februari 2021 heeft het Grondwettelijk Hof de nieuwe eindtermen voor de tweede en derde graad secundair onderwijs vernietigd. Ze blijven wel nog gelden tot en met het schooljaar 2024-2025. Het besluit is dat de eindtermen zo omvangrijk en gedetailleerd zijn dat het niet juist is om te stellen dat het om minimale doelen gaat (Knack, 2022).

Samenvatting

4.4.3 Onderwijs

Dit subhoofdstuk bespreekt de invloed van het onderwijssysteem op de onnauwkeurige spelling bij Generatie Z. Het benadrukt dat het onderwijs een cruciale rol speelt in de ontwikkeling van taalvaardigheden, maar dat er tekortkomingen zijn die bijdragen aan spellingproblemen. Huidig onderzoek suggereert dat de hedendaagse onderwijsmethoden mogelijk niet voldoende aandacht besteden aan de Nederlandse taalcompetentie, wat ervoor kan zorgen dat jongeren minder goed kunnen spellen.

De dalende resultaten in internationale vergelijkingen zoals PISA en PIRLS onderstrepen de noodzaak voor een grondige herziening van het taalonderwijs om de taalcompetentie van studenten te verbeteren. Er wordt gesuggereerd dat een meer geïntegreerde en praktische benadering van taalonderwijs, die de nadruk legt op het belang van correcte spelling, kan helpen om de taalvaardigheden van Generatie Z te versterken en hen beter voor te bereiden op de professionele wereld.

3.5 Impact van onnauwkeurige spelling op professionele context

3.5.1 Relatie tussen taal en werk

Zoals in de probleemstelling al aangehaald werd, is taal ook buiten het onderwijs belangrijk. Zo is het als werkzoekende essentieel om de Nederlandse taal te beheersen om op die manier goed op de Vlaamse arbeidsmarkt te staan. Het is met andere woorden de weg naar werkgelegenheid. Dat een goede beheersing van de Nederlandse taal belangrijk is in Vlaanderen, bevestigt een onderzoek van VDAB (2020). Bovendien is het bij de meeste functies een meerwaarde om taalvaardig te zijn en is dit een voorwaarde om waarde te kunnen toevoegen aan een organisatie (Buysse et al., 2020).

Spelfouten in bedrijfsteksten geven namelijk een nalatige indruk en zorgen voor twijfel bij potentiële klanten (Van Lil & De Boeck, 2021). Verder komen spelfouten in een e-mail over als een gebrek aan aandacht voor de kwestie en voor de lezer. Dit schaadt bijgevolg het imago van het betrokken bedrijf en geeft de lezer twijfels over de bekwaamheid van de schrijver. Zo zal de klant zich onder andere afvragen of iemand die zo onzorgvuldig met zijn tekst omgaat wel competent genoeg is om zorgvuldig met zijn gegevens om te gaan (Knispel, 2008).

Om dit te vermijden is het belangrijk dat bedrijven een duidelijke spellingsnorm bezitten waaraan iedereen in het bedrijf zich dient te houden. Het komt namelijk onprofessioneel over als de bedrijfsvertegenwoordigers inconsistent zijn met hun woordkeuze en spellingswijze (van Gils 2012). Dit kan zeker in combinatie met andere spelfouten voor afleiding bij de lezer zorgen, wat een negatief effect heeft op de vlotheid van het lezen. Om zulke situaties te vermijden is het dus van belang dat de schrijver een goede spellingskennis bezit (Van Dorpe, 2020).

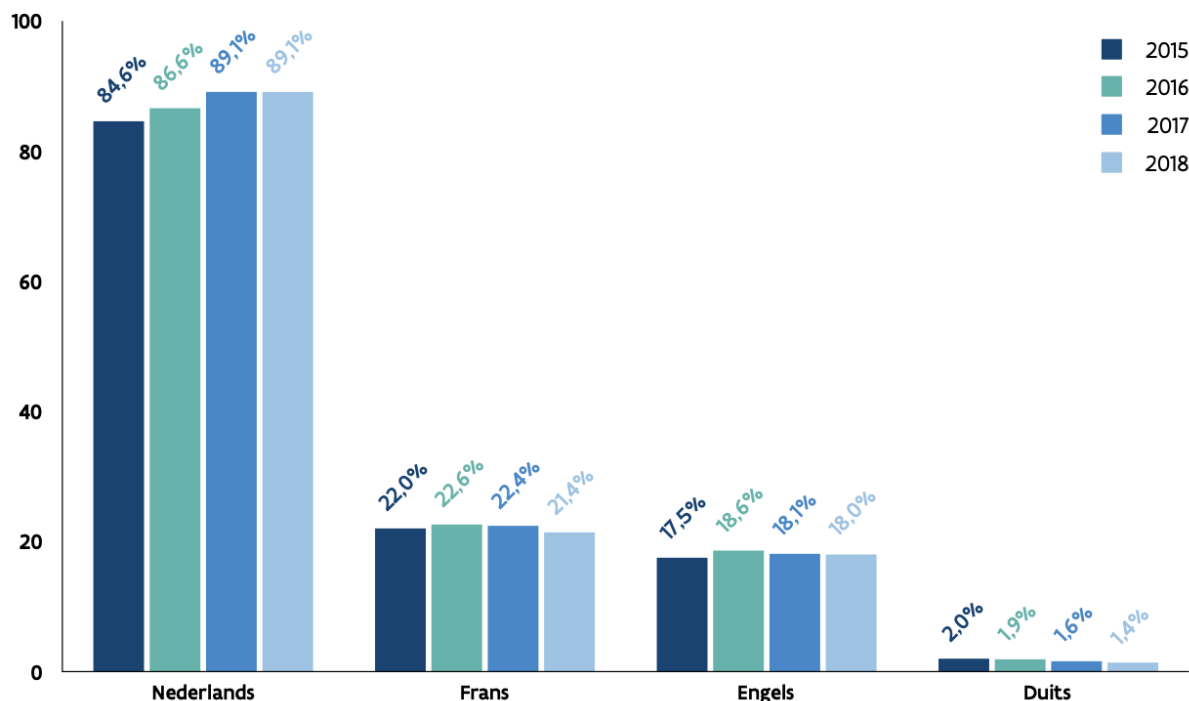
Uit een grootschalig onderzoek van de Odisee-hogeschool in Vlaanderen, blijkt bovendien dat het werkveld vordert dat studenten met een grotere overtuigingskracht, deze ook op een correcte manier zouden moeten omzetten naar een professionele tekst (De Moor, 2022). Een gebrek aan Nederlandse taalcompetentie, waaronder spelvaardigheid, zorgt namelijk specifiek bij starters, voor een dalende efficiëntie van de primaire bedrijfsactiviteit waardoor de algemene werkdruk stijgt en de kwaliteit van het werk daalt. Dit zorgt voor een verhoogde kans op klantenklachten en bijhorende imagoschade. Uit onderzoek van de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen (HAN) blijkt dat leidinggevendenden bij gebrek aan deze vaardigheden bijgevolg sneller zullen neigen naar het niet verlengen van een contract, onder andere door de beperkte carrièregroei die dit gebrek met zich meebrengt (De Lange & Van der Pool, 2015).

3.5.2 Taalvereisten versus taalkennis

Uit cijfers van arbeidsbemiddelaar VDAB (2020) blijkt dat er een grote vraag is naar talenkennis Nederlands op de Vlaamse arbeidsmarkt. In 2018 werd er in 95,8% van de vacatures een goede tot zeer goede Nederlandse talenkennis verwacht. Deze vraag heeft net als de algemene taalvereisten een stijgende tendens (figuur 2). Het aanbod is volgens ditzelfde onderzoek al aanzienlijk met 96,5% van de werkzoekenden die beweren een grondige Nederlandse taalkennis te bezitten, maar er is nog een zekere groeimarge. Een verdere studie van de werkvloer toont aan dat het Nederlandse taalniveau dat de bedrijven verwachten, niet altijd overeenkomt met het benodigde niveau voor een optimale jobuitoefening (VDAB, 2020).

Dat de gevraagde taaleisen niet altijd overeenkomen met de taalnoden van het werkveld, bevestigt ook Lieve De Wachter, hoogleraar Nederlandse taalbeheersing aan de KU Leuven, in haar bundel “Taal en werk: werk maken van (meer) taal!” (2021). Die vereisten zijn uiteraard erg beroepsgebonden. Beroepen waarbij direct contact met de klanten vereist is, eisen logischerwijs een betere kennis van het Nederlands dan domeinen als de gezondheidszorg, de schoonmaaksector en de bouw. Deze taalvereisten stijgen naarmate het gevraagde studieniveau toeneemt, wat complementair is met de, in het algemeen, hogere talenkennis van werkzoekenden met een hoger studieniveau (Actiris, 2017).

Figuur 2: Aandelen vacatures met specifieke taalvereisten per taal 2015-2018

Bron: VDAB.(2020). *Taal centraal?! Een blik op taalvereisten in vacatures en talenkennis van werkzoekenden*. <https://www.vdab.be/sites/default/files/media/files/ontcijfert2020nr39.pdf>

3.5.3 Rekruteringsproces

Er is een duidelijk verband tussen de succesmarginen van een sollicitatie en de opmaak en stijl van een sollicitatiebrief, beweert sollicitatie- en communicatiecoach Linda Achten. De eerste selectie van het rekruteringsproces gebeurt dan ook op basis van de weergegeven taalkennis tijdens de sollicitatie. Zowel het cv als de motivatiebrief zijn in deze context de visitekaart van de sollicitant en moeten bijgevolg idealiter foutloos zijn (Van Hulle, 2007).

Dat spelfouten in een cv in het nadeel van de sollicitant spelen, blijkt uit een experiment van doctoraal onderzoeker Philippe Sterkens en arbeidseconoom Stijn Baert aan de UGent, voor het interdisciplinaire vakblad Plos One (2023). Uit dit onderzoek blijkt dat iemand met spelfouten in zijn cv 13,5% minder kans heeft op een sollicitatiegesprek (twee spelfouten hebben 58% kans op een sollicitatiegesprek, vijf spelfouten 47% en geen spelfouten 66%). Spelfouten schaden dus het beeld van de sollicitant tegenover de werkgevers. Zo worden spelfouten in een cv bij de werkgever geïnterpreteerd als een gebrek aan professionele communicatieve en cognitieve vaardigheden zoals minder probleemoplossend, minder opleidbaar, minder intelligent en minder deskundig (Sterkens & Baert, 2023).

3.6 Bewustzijn Generatie Z

3.6.1 Bewustzijn problematiek

Voorgaande deskresearch bewijst dat er wel degelijk een problematiek is inzake kennis van spelling bij Generatie Z. Er is echter nog weinig tot geen onderzoek gedaan naar het inzicht van Generatie Z in deze problematiek. Hier zal eigen onderzoek trachten verandering in te brengen.

3.6.2 Bewustzijn hulpmiddelen

Er bestaan verschillende hulpmiddelen op vlak van taal. Zo ontstond er in 1999 *Team Taaladvies*, de taaladviesdienst van de Vlaamse Overheid. Daaruit ontstond, in samenwerking met de Taalunie en het Genootschap Onze Taal, de website taaladvies.net. Deze website verbetert bijvoorbeeld geen teksten, maar geeft wel adviezen op vlak van spelling, grammatica, formulering ... (Team Taaladvies, s.d.).

Team Taaladvies verwijst voor hulp bij spelling bijvoorbeeld naar de *Woordenlijst Nederlandse Taal*, of anders gezegd het Groene Boekje. Deze woordenlijst geeft de officiële spelling weer zoals die in 2005 werd vastgelegd door de Nederlandse Taalunie (Team Taaladvies, s.d.).

Naast de hulpmiddelen van de Nederlandse Taalunie en Team Taaladvies, zijn er ook universiteiten die schrijfhulp aanbieden. Zo heeft de KULeuven in samenwerking met VRT en De Standaard, de *Schrijfassistent Nederlands* in het leven geroepen. Deze tool geeft zowel de spelfouten als de stijlfouten aan. Ook de Universiteit van Gent heeft een eigen Schrijfhulp, die uitsluitend toegankelijk is voor studenten aan de UGent (UGent, 2024). Tot slot bestaan er ook organisatiespecifieke hulpmiddelen zoals de Writing Clinics van Arteveldehogeschool en DigitTAALbox van Odisee hogeschool. Dit zijn weliswaar geen tools, maar deze mogelijkheden bieden wel assistentie bij het schrijven.

Het is duidelijk dat er voldoende hulpmiddelen zijn op vlak van taal. Ondanks het grote aanbod is het echter niet duidelijk of studenten (Generatie Z) zich hiervan bewust zijn en deze ook effectief gebruiken. Eigen onderzoek zal uitwijzen in welke mate Generatie Z hiervan gebruikmaakt.

4. Fieldresearch

4.1 Onderzoeksopzet

Uit de deskresearch bleek dat er nog weinig onderzoek werd gedaan naar de manier waarop Generatie Z naar spelling kijkt. We hopen dat deze fieldresearch zowel op lange als op korte termijn betekenisvol zal blijken. Op lange termijn willen we de relevantie van verder onderzoek naar dit onderwerp aantonen, terwijl we op korte termijn Generatie Z willen sensibiliseren voor de impact die spelling heeft in een professionele context.

4.1.1 Onderzoeksmethode

Kwantitatief onderzoek

Uitsluitend de focus leggen op kwalitatief onderzoek leek onvoldoende om een betrouwbaar onderzoek te voeren. Het kwantitatief onderzoek zou een groter publiek kunnen bereiken. Er werd één vragenlijst opgesteld aan de hand van Google Forms voor zowel Generatie Y als Generatie Z. Door middel van afleiding naar bepaalde secties kregen de participanten de juiste vragen voorgelegd.

Kwalitatief onderzoek

Kwalitatief onderzoek, in de vorm van interviews, zou een duidelijk beeld kunnen scheppen van de visie op spelling van zowel Generatie Z als Generatie Y. Zoals de onderzoeksdoelstelling stelt, is het doel van dit onderzoek Generatie Z bewustmaken van het feit dat spelling een impact heeft op het professionele leven.

Om een impactvolle sensibiliseringscampagne op te zetten voor Generatie Z, is het van belang om te weten hoe deze generatie naar de Nederlandse spelling kijkt. Tijdens de interviews werd het bewustzijn van de kennis van de Nederlandse spelling van de geïnterviewde nagegaan, aan de hand van een kort dictee. Daarnaast wilden het onderzoeksteam individuen (docenten, professoren, recruiters...) interviewen die een impact kunnen hebben op de professionele loopbaan van Generatie Z.

4.1.2 Doelgroep

Theoretische populatie

Om de hoofdonderzoeksvraag te beantwoorden, zouden in theorie alle Nederlandstalige Vlamingen die behoren tot Generatie Z bevroegd moeten worden. Volgens Statbel waren er op 1 januari 2023 1.147.408 mensen die tot de Generatie Z (1995-2010) behoren.

Daarnaast zou het onderzoeksteam in theorie alle mensen uit Generatie Y moeten bevragen die een functie beoefenen die impact heeft op Generatie Z zoals docenten, professoren, recruiters.... Volgens

Statbel waren er op 1 januari 2023 1.719.695 mensen die tot Generatie Y (1975-1994) behoren. Het exacte aantal mensen met een bepaalde functie is echter erg moeilijk te bepalen.

Operationele populatie

Het is echter niet realistisch om elk individu binnen Generatie Z te bevragen. Het volgende deel omvat de afbakening van de theoretische populatie tot een valabele operationele populatie en steekproef.

Het is binnen het tijds kader van dit onderzoek eveneens onmogelijk om alle personen met functies, die impact hebben op het professionele leven van Generatie Z, te interviewen. Daarom maakten het onderzoeksteam zelf een kleine selectie. Binnen Generatie Y ligt de focus op:

- HR-medewerker;
- leidinggevende;
- leerkracht secundair onderwijs;
- professor.

Binnen deze functies werd er een onderscheid gemaakt tussen een leidinggevende en uitvoerende functie (zie figuur 8). Dit om hun visies tegenover spelling te kunnen vergelijken en eventuele verschillen te identificeren.

4.1.3 Steekproef

In theorie is de operationele populatie voor kwantitatief onderzoek identiek aan de theoretische populatie. Het is zoals eerder vermeld onmogelijk om elk individu binnen Generatie Z te bevragen. Daarom werd er een aselechte toevalssteekproef samengesteld. Iedereen binnen Generatie Z kon de enquête invullen, ongeacht hun levensfase. Op deze manier was er een garantie voor een representatief onderzoek.

Ten slotte heeft het onderzoeksteam aan de hand van de steekproefcalculator van *CheckMarket* berekend hoeveel respondenten er nodig zouden zijn om een valabel en generaliseerbaar onderzoek te garanderen. Met een foutenmarge van 5%, een betrouwbaarheidsniveau van 95% en de grootte van de theoretische populatie, zouden er 385 respondenten van Generatie Z en 385 uit Generatie Y moeten zijn. Dit komt dus op een totale vereiste steekproefgrootte van 770 respondenten. Het is hierbij echter noodzakelijk om te vermelden dat dit berekend is aan de hand van een theoretische populatie van heel Generatie Y, zonder rekening te houden met specifieke functies.

De optimale steekproefgrootte voor het kwalitatief onderzoek was minstens 12 geïnterviewden. Een deel van de selectie werd al bepaald door de respondenten van de enquête die zelf hun contactgegevens achterlieten. Verder bepaalden aspecten zoals bereikbaarheid en contacteerbaarheid ook de selectie van de geïnterviewden. Zo werd van elk profiel iemand geïnterviewd.

Figuur 3: Interviewschema

Generatie Z	Leerlingen secundair	Studenten hogeschool		Studenten universiteit	Werkenden
	Respondent 1	Respondent 3		Respondent 5	Respondent 7
	Respondent 2	Respondent 4		Respondent 6	Respondent 8
Generatie Y	HR-medewerker	Leidinggevende	Leerkracht secundair	Professor universiteit	
	Respondent 9	Respondent 10	Respondent 11	Respondent 12	

Bron: Eigen opmaak

4.1.4 Afnamemodaliteiten

De enquête werd op 23/04/2024 uitgestuurd en was beschikbaar tot 10/05/2024. Eerst en vooral stuurde het onderzoeksteam een e-mail naar directies/onthaal van onderstaande secundaire scholen.

Figuur 4: Afnamemodaliteiten – Middelbaar & stad

School	Stad	Onderwijsvorm
Go! AtheneumDe Ring	Leuven	aso
Sint-Paulusinstituut Herzele	Herzele	aso
Sint Lievens College	Gent	aso
Sint-Jozefhumaniora Brugge	Brugge	aso
Sint-jozefinstituut Brugge	Brugge	tso
Montfortcollege Rotselaar	Rotselaar	aso
Atheneum Redingenhof	Leuven	tso/bso
Heilig Hart Heverlee	Leuven	tso/bso
Lemmensinstituut Leuven	Leuven	kso
Kunsthumaniora Brugge	Brugge	kso
vti Leuven	Leuven	tso
Ter Groene Poorte Brugge	Brugge	bso
Hotelschool spermalie	Brugge	bso
KTA Brugge	Brugge	aso/tso
Sint-Bavohumaniora	Gent	aso
OLVC Bevegem	Bevegem	aso
Lti oedelem	Oedelem	bso
College Ten Doorn - Collegium - Practicum - Spectrum	Eeklo	aso/tso/bso
De Wingerd	Gent	aso

GO Atheneum Voskeslaan	Gent	aso
GO! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap	Brussel	Scholenkoepel
Heilige Familie	Sint-Niklaas	aso
Sint-Maarten	Beveren	aso/tso/bso
KOBOS	Kapelle Op Den Bos	aso
GTI Beveren	Beveren	tso
OLVP Sint-Niklaas	Sint-Niklaas	aso
Sint Carolus Sint-Niklaas	Sint-Niklaas	tso

Bron: Eigen opmaak

Daarnaast werden er e-mails gestuurd naar en getelefoneerd met onderstaande hogescholen en universiteiten.

Figuur 5: Afnamemodaliteiten – Hoger/ universiteit & stad

Naam school	Stad
KUL	Leuven
UGent	Gent
UAntwerpen	Antwerpen
UHasselt	Hasselt
Arteveldehogeschool	Gent
HoGent	Gent
PXL Hasselt	Hasselt
Thomas More	Mechelen/Antwerpen/Geel
Odisee	Brussel/Sint-Niklaas
UCLL	Leuven/Brussel
Vives Kortrijk	Kortrijk
Vives Brugge	Brugge
Howest	Kortrijk/Brugge/Oudenaarde
Karel de Grote hogeschool	Antwerpen
Luca	Brussel/Gent/Genk/Leuven

Bron: eigen opmaak

Bovendien werd de enquête via zo veel mogelijk kanalen verspreid, waaronder sociale media zoals Instagram, LinkedIn, Facebook en per e-mail naar onderwijsinstellingen en bedrijven. Daarnaast is er een flyer ontworpen met een QR-code die naar de enquête leidde en die visueel aantrekkelijk was om in verschillende openbare ruimtes te verspreiden. Het onderzoeksteam deelde deze visual ook op persoonlijke sociale media om zo de eigen generatie (= Generatie Z) te bereiken. Zowel bij de e-mail als bij de visual stond de anonimiteit van de bevraging centraal.

Na een mail naar An De Moor, de externe promotor, verspreidde zij de enquête via haar netwerk, inclusief via de Instagram- en Facebookpagina Odisee taalsterk. Overigens liet de bachelorproefcoach de enquête invullen door de tweedejaarsstudenten Organisatie & Management die deelnamen aan het opleidingsonderdeel Bachelorproef Concept & Plan.

Terwijl de enquête verspreid werd, contacteerde het onderzoeksteam enkele potentiële kandidaten voor de interviews. De selectie van kandidaten bestond uit individuen die verschillende functies beoefenen. Dit om de diversiteitsquota te behouden. Deze specifieke selectie is terug te vinden bij de bespreking van de operationele populatie (zie 4.1.2).

Daarnaast werd er ook contact gelegd met enkele potentiële kandidaten voor een interview binnen Generatie Z. Om te verzekeren dat de profielen van de kandidaten zo divers mogelijk waren, waren de gecontacteerde kandidaten zowel scholieren, studenten als werkenden binnen Generatie Z. Enkele respondenten van de enquête hadden zichzelf al kandidaat gesteld voor een interview door hun gegevens achter te laten. De overige kandidaten werden gecontacteerd op basis van het eigen netwerk, vooral telefonisch en via e-mail. Hierbij lag de nadruk opnieuw op de anonimiteit van het interview om vertrouwen te creëren bij de geïnterviewden.

Om aan te tonen dat de fieldresearch eigen werk was, werd het interview telkens opgenomen, met toestemming van de geïnterviewde. Alle opnames staan in een gedeelde digitale map.

4.1.5 Inhoud van de bevraging

Kwantitatief onderzoek

Tijdens de enquête moesten de deelnemers zichzelf inschatten wat betreft hun kennis van de Nederlandse spelling. Daarnaast brachten enkele stellingen hun visie op spelfouten in kaart. De laatste vraag van de enquête was een korte vraag over de sensibiliseringscampagne zodat deze beter kon afgesteld worden op het doelpubliek. Voor de verspreiding van de enquête naar het grote publiek, vulde een tiental mensen de enquête in als test. Dit diende ter controle van de correctheid en efficiëntie van de enquête.

De vragen in de enquête waren vooral stellingen waar de respondenten op een schaal van één tot tien konden aanduiden in hoeverre ze akkoord gingen met die bepaalde stelling. De spellingstest bestond uit meerkeuzevragen zodat de antwoorden makkelijker te analyseren waren. Om deze reden waren er weinig tot geen open vragen in de rest van de enquête.

Kwalitatief onderzoek

De vragen van de interviews waren voornamelijk open vragen om diepgaandere antwoorden te stimuleren. De interviewvragen waren aangepast aan het profiel van de geïnterviewde (student, HR, docent, professoren...). Zo kreeg Generatie Z onder andere een kort dictee om hun bewustzijn van de kennis van de Nederlandse spelling te beproeven. Generatie Y kreeg dan weer doelgerichte vragen over spelling met betrekking tot hun functie. In zowel de enquête als de vragenlijst van de interviews, was er een trechterstructuur aanwezig waarbij de vragen gestructureerd waren per thema/deelvraag.

Link naar de enquête: <https://forms.gle/VoGPzPvNXbEuArk7>

Interviewschema: Zie bijlage D

4.2 Onderzoeksresultaten kwantitatief onderzoek

Er kwamen meer resultaten uit het kwantitatief onderzoek dan hieronder besproken. Het onderzoeksteam koos er echter bewust voor om enkel de resultaten te bespreken die relevant zijn om de deelvragen te kunnen beantwoorden.

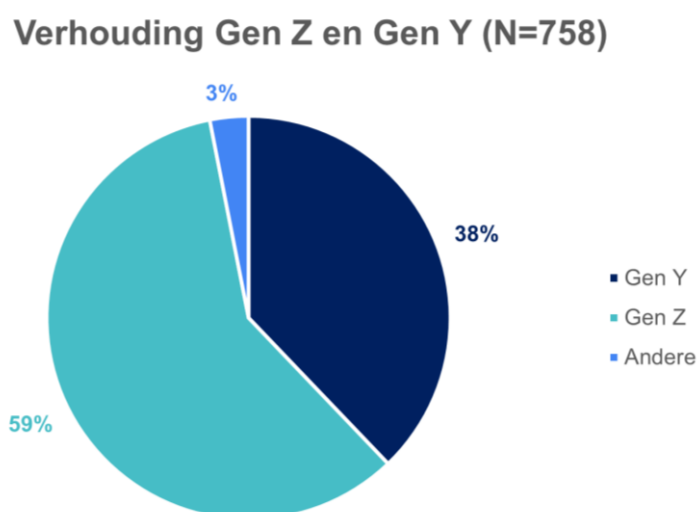
4.2.1 Gerealiseerde steekproef

758 respondenten vulden onze enquête in, waarvan 60% Generatie Z en 40% Generatie Y. Dit komt overeen met 451 mensen uit Generatie Z en 284 uit Generatie Y. De vooropgestelde steekproef van 385 Gen Z'ers werd dus ruim behaald. De uitval van de enquête bedroeg 35 waaronder 11 testpersonen, 1 ongeldig antwoord en 23 respondenten die niet binnen de onderzoeksgroep vielen.

De enquête werd verspreid via verschillende platformen (zie bijlage E). Dit gebeurde aan de hand van twee verspreidingsrondes. De tweede verspreidingsronde werd gelanceerd op het moment dat de antwoorden stagneerden. Door de enquête te verspreiden in verschillende actieve Facebookgroepen kwamen er opnieuw antwoorden binnen.

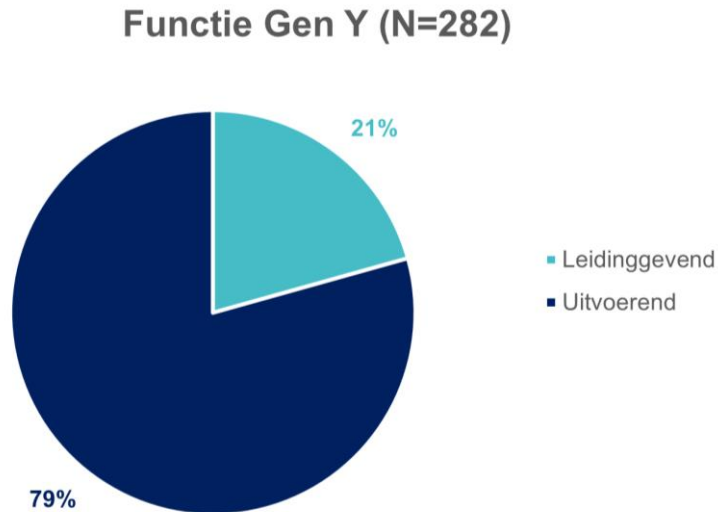
Van de 450 mensen van Generatie Z volgt 41% hoger niet-universitair onderwijs, 32% hoger universitair onderwijs en de overige 26% secundair onderwijs. Daarnaast vroegen we ook naar het hoogst behaalde onderwijsniveau van de respondenten van Generatie Y. Daaruit blijkt dat hoger niet-universitair onderwijs bij 52% van de respondenten het hoogst behaalde onderwijsniveau is. Bij 33% is dat hoger universitair onderwijs en bij 13% is dat secundair onderwijs. Verder heeft 79% van de respondenten uit Generatie Y een uitvoerende professionele functie. De overige 21% heeft een leidinggevende professionele functie. De respondenten zijn actief in diverse sectoren, al is 35,7% actief in de onderwijssector. Van de 100 docenten/professoren/leerkrachten geeft de helft een taalvak en de andere helft een niet-taalvak.

Figuur 6 Verhouding Gen Z en Gen Y (N= 758)

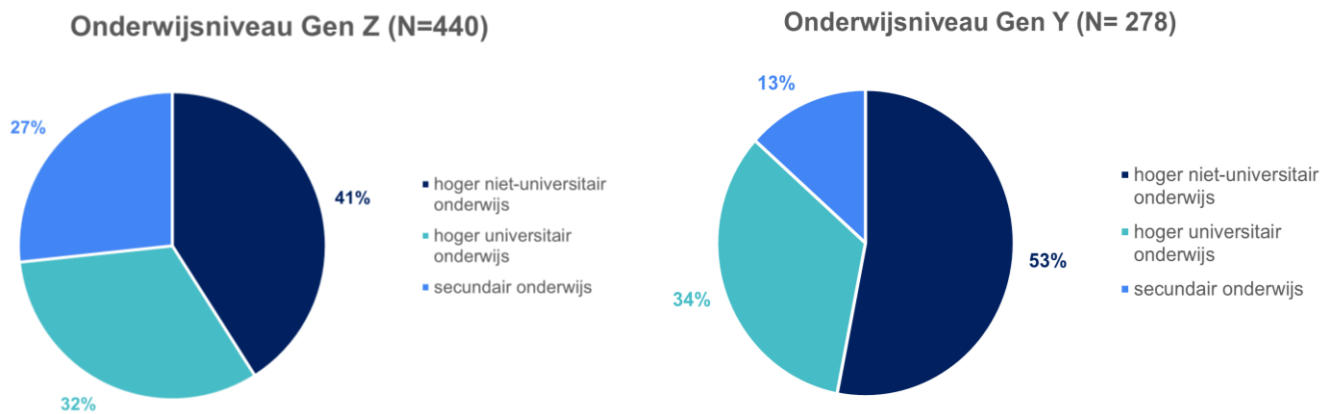
Bron: eigen opmaak

Figuur 7 Functie Gen Y (N=282)

Bron: eigen opmaak

Figuur 8 & 9 Onderwijsniveau Gen Z (N=440) & Onderwijsniveau Gen Y (N=278)

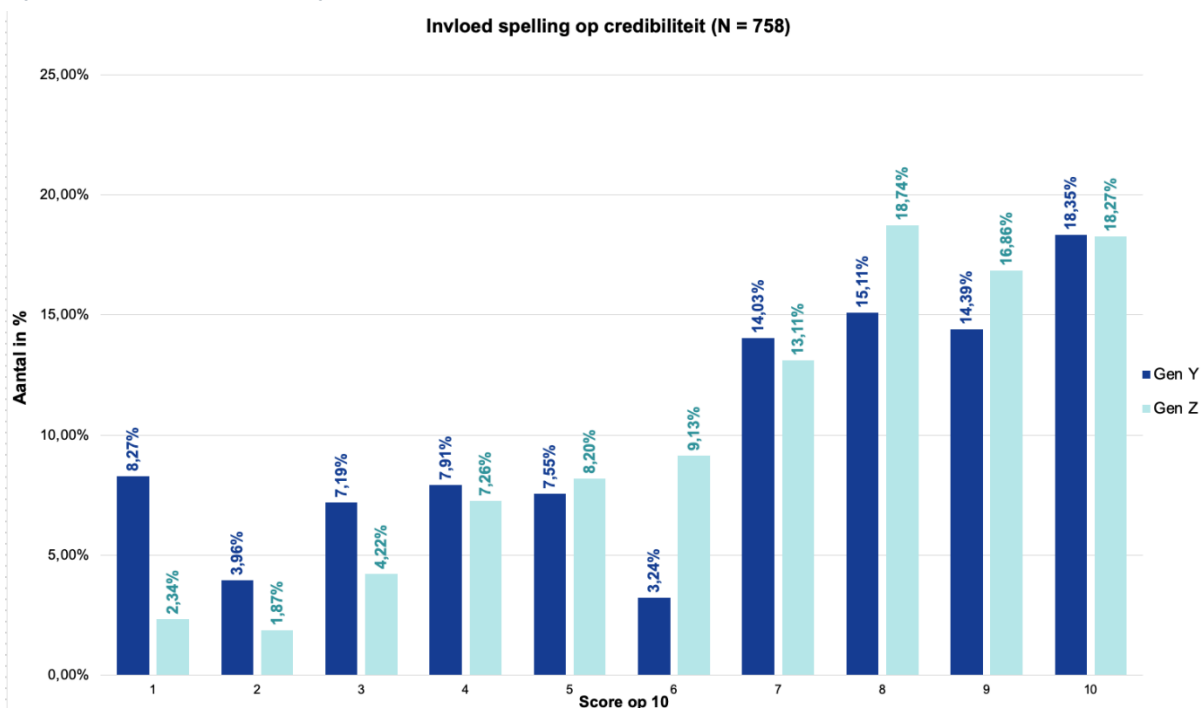
Bron: eigen opmaak

De grote diversiteit en kwantiteit van de respondenten uit Generatie Z maakt de veralgemening van de bevindingen over Generatie Z mogelijk. De input vanuit Generatie Y kwam uit veel verschillende sectoren. Dit zorgt ervoor dat de aanbevelingen voor Generatie Z breed toepasbaar zijn.

4.2.2 Resultaten

De enquête omvatte vragen over de visie op spelling bij zowel Generatie Y als Generatie Z. Uit de deskresearch van deze bachelorproef bleek dat er erg weinig onderzoek naar de visie op spelling te vinden is. Om de visie te concretiseren, kregen de respondenten van de enquête enkele stellingen voorgeschoteld. Eén van deze stellingen was: *“Ik heb een vraag en contacteer de klantendienst van een winkel. Het antwoord zit vol spelfouten. Ik heb het gevoel dat ze me niet serieus nemen.”* Deze stelling werd aan iedereen voorgelegd ongeacht hun leeftijd, functie... Ze konden antwoorden geven op een schaal van 1 tot 10 (1 = oneens tot 10 = eens). Alle grafieken werden opgesteld aan de hand van het percentage van de respectievelijke doelgroep.

Figuur 10 Grafiek invloed spelling op credibiliteit Gen Z vs Gen Y (N = 758)

Bron: eigen opmaak

De schaal van 1 tot 3 toont aan dat Generatie Y het, in vergelijking met Generatie Z, vaker oneens is met deze stelling. 27,33% binnen Generatie Z geeft zelfs een cijfer dat onder 5 ligt. Dit toont aan dat zij zich wel serieus genomen voelen als er spelfouten in het antwoord staan of dat het hen niet per se veel uitmaakt. Dat is meer dan ¼ van alle respondenten uit Generatie Y. Dit staat in contrast met slechts 15,69% van de respondenten binnen Generatie Z dat een cijfer onder 5 aangeeft.

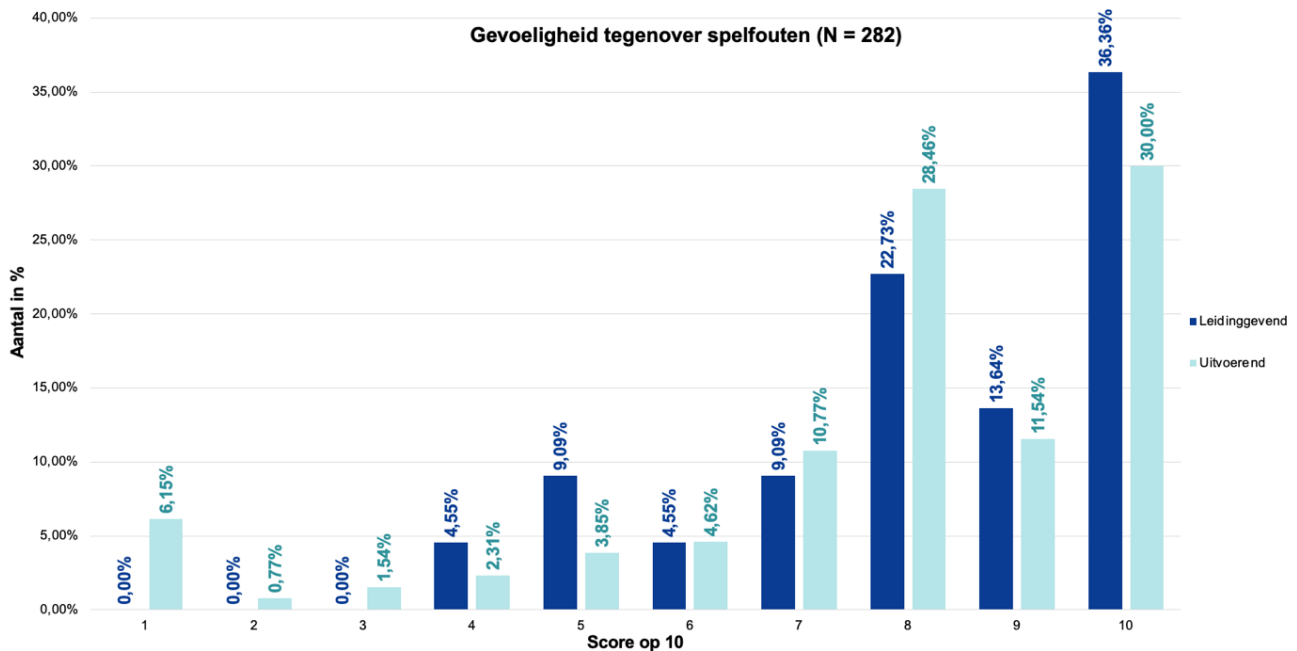
Ondanks dat enkele van de respondenten het niet eens zijn met deze stelling, is het merendeel dat wel. Hier zien we vooral dat zowel Generatie Y als Generatie Z zich niet serieus genomen voelen als er spelfouten in het antwoord van de klantendienst staan. 65,12% binnen Generatie Y en 76,11% binnen Generatie Z geven een score die boven 5 ligt. Het valt wel op dat de grootste spreiding van Generatie Z zich boven 5 bevindt. Over het algemeen kan gesteld worden dat bij beide generaties, de overgrote meerderheid van de respondenten, spelfouten associeert met slordigheid en

onoplettendheid. Hieruit kunnen we concluderen dat Generatie Z meer belang hecht aan spelling bij een klantendienst.

Een tweede stelling luidde:

“Mijn collega heeft een spelfout in de tussentijdse presentatie laten staan. Ik wijs die collega hier na de vergadering op.” Deze stelling kreeg enkel Generatie Y voorgelegd. Deze grafiek werd gemaakt op basis van de huidige professionele functie (leidinggevend of uitvoerend) van de respondenten. Ze konden ook hier antwoorden geven op een schaal van 1 tot 10 (0 = oneens tot 10 = eens).

Figuur 11 Grafiek gevoeligheid tegenover spelfouten bij Gen Y (N = 282)

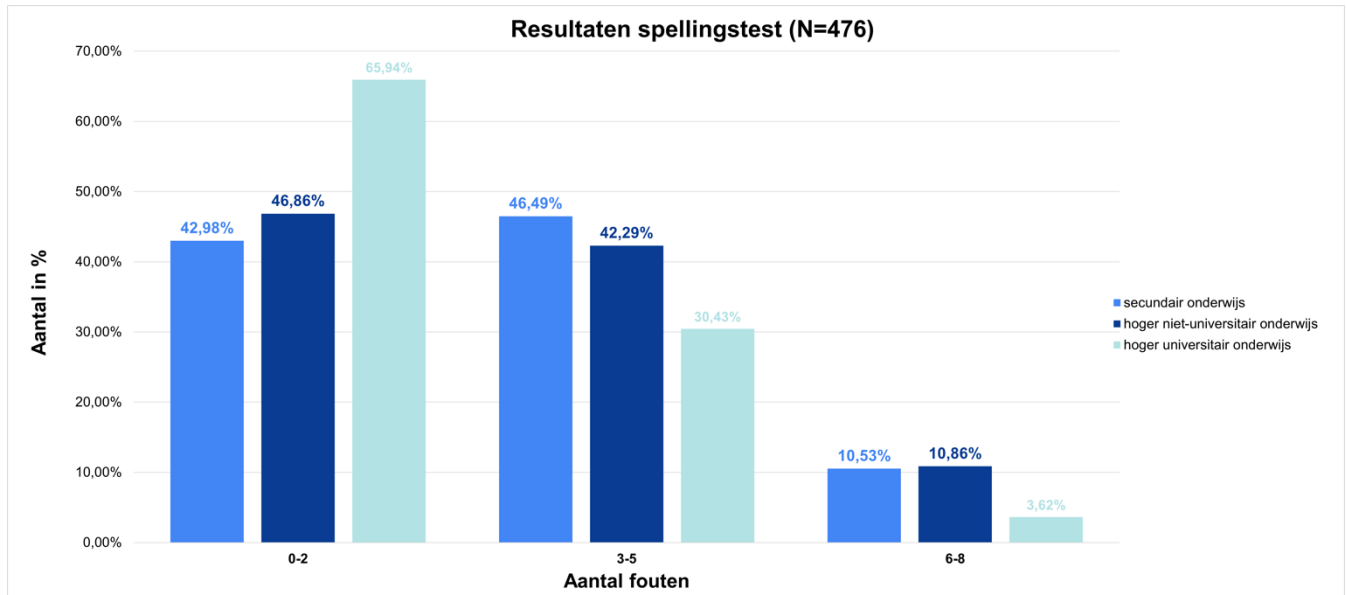
Bron: eigen opmaak

Wat meteen opvalt is dat geen enkele leidinggevende “oneens” heeft geantwoord. Sterker nog, het laagst gegeven cijfer, bij respondenten die een leidinggevende functie uitoefenen, is 4. Hieruit kan afgeleid worden dat leidinggevende in de meeste gevallen wel met de gedachte spelen om spelfouten in een presentatie aan te wijzen. Ook bij de uitvoerenden duidt slechts 10,77% een cijfer onder 5 aan.

Opvallend is dat het cijfer 10 (= eens) het populairste antwoord is bij zowel de leidinggevend als bij de uitvoerenden. Bij beide functies gaat dus ongeveer 1/3 van de respondenten volledig akkoord met deze stelling. Ongeveer 70% van de antwoorden is zelfs verdeeld over de scores die tussen 8 en 10 liggen. Hieruit kan afgeleid worden dat de overgrote meerderheid, ongeacht de functie, hun collega hierover zou aanspreken.

Generatie Z kreeg bovenop de algemene stellingen ook nog een spellingtest van 10 meerkeuzevragen. Onderstaande grafiek geeft het aantal fouten weer dat de respondenten hebben gemaakt. De verdeling van de respondenten uit Generatie Z gebeurde aan de hand van hun huidig onderwijsniveau: hoger niet-universitair onderwijs, hoger universitair onderwijs en secundair onderwijs.

Figuur 12 Grafiek resultaten spellingtest bij Gen Z (N = 476)

Bron: eigen opmaak

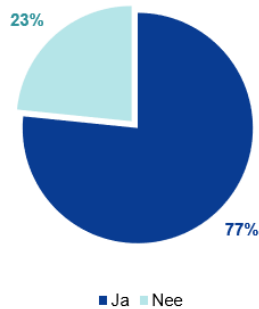
Het eerste wat opvalt bij de resultaten is dat bij zowel de studenten hoger niet-universitair onderwijs als hoger universitair onderwijs de percentages dalen naarmate de fouten toenemen. Er zijn met andere woorden minder participanten die tussen de 3 en 5 fouten maken dan tussen 0 en 2. Deze trend zet zich echter niet voort bij de participanten uit het secundair. Onder hen zijn er meer participanten die tussen 3 en 5 fouten maken dan tussen 0 en 2.

Verder geeft deze weer dat de respondenten van hoger universitair onderwijs aanzienlijk minder fouten maken dan bij de twee andere onderwijsniveaus. 65,94% behaalt zelfs een score van 8 op 10 of meer. In alle drie de onderwijsniveaus maken de respondenten gemiddeld tussen de 2 en 4 fouten. Opmerkelijk blijft bij hoger universitair onderwijs de trend gelijk tussen 0 en 2 fouten. Daarnaast valt het op dat de respondenten uit het secundair onderwijs in het algemeen slechter scoren. Tot slot is de meerderheid geslaagd, al zijn er toch enkelen die maar 2 van de 10 vragen correct beantwoorden.

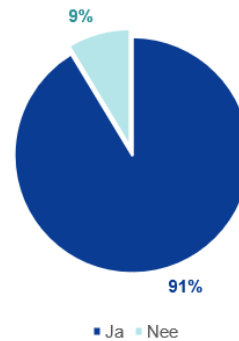
Verder was het relevant om het gebruik van (online) hulpmiddelen bij het spellen na te gaan. Uit onderstaande cirkeldiagrammen blijkt dat Generatie Z procentueel meer (14%) gebruik maakt van (online) hulpmiddelen dan Generatie Y. Aangezien het grote aanbod aan (online)hulpmiddelen, kunnen spelfouten eenvoudig vermeden worden. Daardoor zullen spelfouten ook meer opvallen.

Figuur 13 & 14 Grafiek gebruik van (online) hulpmiddelen Gen Y (N=278) & Gen Z (N=427)

Gebruik van (online) hulpmiddelen bij Generatie Y (N=278)

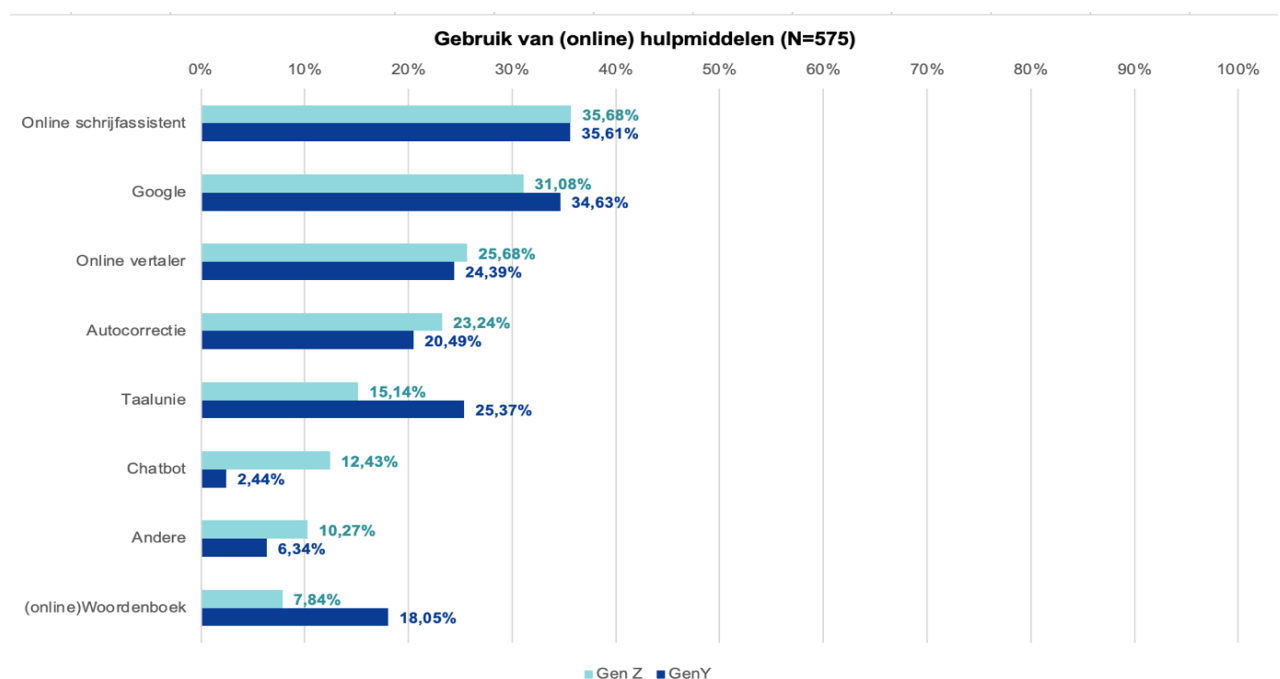
Gebruik van (online) hulpmiddelen bij Generatie Z (N=427)

Bron: eigen opmaak

Onderstaande grafiek geeft de meest gebruikte (online) hulpmiddelen weer. Zowel Generatie Y (35.61%) als Generatie Z (35.68%) lijken vooral gebruik te maken van de online Schrijffassistent. Daarnaast blijft googelen bij beide generaties een veelgebruikte methode om de spelling van een woord te controleren. Opvallend is dat Generatie Z meer gebruik maakt (13,43%) van AI-Chatbots dan Generatie Y (2,44%). Bovendien toont de grafiek dat 18,05% van de respondenten uit Generatie Y een (online) woordenboek gebruikt. Dit contrasteert met de 7,84% van de respondenten uit Generatie Z.

Figuur 15 Grafiek gebruik van soort (online) hulpmiddelen (N=575)

Bron: eigen opmaak

De laatste vraag van de enquête was *“In welke vorm denk je dat een campagne over spelling het meeste impact kan hebben?”*. De meeste respondenten antwoordden met quotes, video’s, via sociale media en online. Ondanks de voorkeur voor een onlinecampagne waren er toch enkelen die aangaven dat een offline campagne over spelling, in de vorm van geschreven tekst, ook impactvol kan zijn.

4.3 Onderzoeksresultaten kwalitatief onderzoek

4.3.1 Beschrijving van de respons

Voor de interviews maakte het onderzoeksteam op voorhand een selectie van de mensen die ze wilden interviewen. De gecontacteerde personen wilden meteen meewerken. Het HR-profiel werd wel nog gewijzigd aangezien de vooraf geselecteerde persoon ondertussen geen HR-functie meer had. Het duurde niet lang om een nieuwe contactpersoon te vinden die wel in dit profiel paste én graag deelnam aan het interview.

Zoals in het vorige hoofdstuk (4.2) al aangehaald, kwamen de geïnterviewde individuen zowel uit Generatie Y als Generatie Z. De geïnterviewden van Generatie Y hadden verschillende functies (HR, leidinggevende, leerkracht secundair, professor universiteit...). De overige geïnterviewden waren scholieren, studenten en werkenden binnen Generatie Z. Zo geven de resultaten exact weer wie het onderzoeksteam wilde bevragen.

Figuur 16 Tabel Interview details

	Interviewer	Tijdstip	Locatie	Duur	Bijzonderheden
Respondent 1	Ben	19u	Wilsele	29:41	
Respondent 2	Ben	17u	Wilsele	19:38	
Respondent 3	Claudia	17u	Gent	42:25	
Respondent 4	Larisa	20u30	Beveren	23:26	
Respondent 5	Claudia	10u45	Drongen	24:48	dyslexie
Respondent 6	Jelle	18u	Sijsele	38:45	
Respondent 7	Larisa	14u30	Hamme	20:43	
Respondent 8	Claudia	16u25	Gent	30:48	
Respondent 9	Larisa	13u00	Online	12:24	
Respondent 10	Larisa	10u00	Sint-Niklaas	6:59	
Respondent 11	Jelle	19u54	Gent	38:52	
Respondent 12	Ben, Claudia, Jelle	11u00	Gent	45:19	

Bron: eigen opmaak

4.3.2 Resultaten

Visie op spelling

Om het interview in te leiden kregen de geïnterviewden de vraag hoe belangrijk ze spelling vinden in hun dagelijkse leven. Zowel de respondenten uit Generatie Z als Generatie Y gaven aan dat het belang van de nauwkeurigheid afhangt van de context. Zo hechten ze er meer belang aan in een professionele context. In een informele situatie, bijvoorbeeld in chatberichten naar vrienden, letten ze dan weer minder op de nauwkeurigheid van hun spelling. Bovendien zijn ze minder geneigd om anderen te verbeteren. Ondanks dat Generatie Z aangeeft dat ze er minder op letten in een informele context, zijn spelfouten op een datingsite wel een romantische afknapper. Dit blijkt ook uit de enquêteresultaten waar 57% van de respondenten aangeeft dat het voor hen een afknapper is.

Als Generatie Z dan gevraagd werd wat ze van de huidige spellingsregels vinden, gaven ze geen eenduidig antwoord, in tegenstelling tot de geïnterviewde leerkracht en hoogleraar. Zij hadden een uiteenlopende mening waarbij de leerkracht aangaf dat spelling niet altijd eenvoudig en gestroomlijnd hoeft te zijn terwijl de hoogleraar zei dat spelling consistent moet zijn. Hierbij verwees de hoogleraar bijvoorbeeld naar de spellingsregels omtrent hoofdletters en de schrijfwijze van Engelse werkwoorden.

Bewustzijn evolutie

Verschillende geïnterviewden van Generatie Z vermoeden dat er binnen 20 jaar een fonetisering en een vereenvoudiging van de Nederlandse spelling zal plaatsvinden. Zo gaf een van de geïnterviewde studenten als voorbeeld dat verschillen tussen “au” en “ou” of “ei” en “ij” zullen verdwijnen. Generatie Y gaf over het algemeen een iets genuanceerder antwoord. Buiten het opnemen van verschillende leenwoorden verwachten zij geen grote veranderingen.

Daarnaast zitten we, volgens de leerkracht uit het secundair onderwijs, momenteel in een kantelperiode door de rol van artificiële intelligentie. Spelfouten zullen nog meer opvallen, gezien het grote aanbod van hulpmiddelen om spelling te controleren (zie figuur 15). Zo gaven de geïnterviewde leerkrachten aan dat ze daardoor minder tolerant zijn tegenover spelfouten. Het valt op dat zowel de HR-medewerker en leidinggevende aangeven dat ze AI gebruiken om hun *workflow* te automatiseren (bv. het opmaken van e-mails).

Bij de vraag naar de kennis van de Nederlandse spelling van beide generaties, gaf Generatie Y aan dat zij het gevoel hebben dat de kennis van Generatie Z er op achteruitgegaan is en dat dit te wijten is aan het onderwijs. Volgens hen is het onderwijs lakser geworden in het aanleren van de juiste attitude ten opzichte van spelling. De respondenten van Generatie Z geven zelf aan dat ze correcte spelling niet de hoogste prioriteit geven. Bovendien zeggen ze dat ze minder moeten nadenken over de juiste spelling omdat die automatisch gecorrigeerd wordt door bijvoorbeeld spellingcheckers.

Met het oog op het professionele leven vroeg het onderzoeksteam aan Generatie Z of ze denken dat werkgevers uit Generatie Y strenger worden op vlak van spelling. Hierbij gaf de helft van de

respondenten uit Generatie Z aan dat ze denken dat de werkgevers uit Generatie Y strenger worden, maar dat dit erg afhankelijk is van de sector. De leidinggevende bevestigde dat het belang van spelling erg afhangt van het type functie.

Bewustzijn impact

Uit de antwoorden van de geïnterviewden bleek dat Generatie Z zich wel degelijk bewust is van de impact die onnauwkeurige spelling kan hebben op hun professionele leven. Zo erkenden 5 van de 8 geïnterviewden dat spelfouten kunnen leiden tot een afwijzing van een job of dat ze niet serieus genomen worden. De geïnterviewde HR-medewerker meende dat spelfouten nooit een doorslaggevende factor zou zijn in haar beslissing. Ze vindt spelfouten weliswaar slordig overkomen, maar zal de sollicitant alsnog contacteren als het profiel haar aanstaat. Dit is tegenstrijdig met de resultaten van de enquête. Daaruit bleek dat 57,2% van de HR-medewerkers geen contact zou opnemen met een sollicitant die een cv indient met 2 spelfouten.

Bewustzijn kennis van spelling

Tijdens het interview werd een kort dictee van 5 zinnen afgenomen bij de geïnterviewden uit Generatie Z. Door hen te vragen hun kennis van de Nederlandse spelling in te schatten op een schaal van 10 (1 = heel slecht tot 10 = uitstekend), werd hun bewustzijn op de proef gesteld.

Ze gaven zichzelf voor het dictee gemiddeld een score van 7 op 10. De interviewers merkten tijdens het dictee, bij bepaalde woorden, een twijfelende houding op bij de geïnterviewden. De grootste valkuilen lagen vooral bij “pittoreske”, “turquoise”, “ellenlange” en “speed pedelec”. Gemiddeld maakten ze 5 fouten. Na het dictee kregen ze de kans om hun score aan te passen. Slechts 2 van 8 herzagen hun originele score naar een lager cijfer. De deelnemers konden over het algemeen goed inschatten waar hun fouten lagen.

5. Conclusies

Wie is Generatie Z?

Er zijn verschillende opvattingen omtrent de leeftijdsgrens van Generatie Z. Tijdens dit onderzoek koos het onderzoeksteam om de leeftijdsgrenzen af te bakenen van 1995 tot 2010. Het is een generatie die meer belang hecht aan de snelheid van de schriftelijke communicatie dan aan de correctheid ervan. Ze prefereren korte en bondige en visuele communicatie. Het kwantitatief onderzoek bevestigt dit (zie 4.2.2). Generatie Z geeft de voorkeur aan quotes en video's via sociale media als campagne. Daarnaast hecht Generatie Z minder belang aan spelling in een informele setting. In zowel desk- als fieldresearch (zie 3.1.2 en 4.3.2) blijkt dat ze hun taalattitude aanpassen aan de context.

Wat is Nederlandse taalcompetentie?

Taalcompetentie omvat kennis, vaardigheden en attitudes nodig om taal effectief te gebruiken en te begrijpen. De Nederlandse Taalunie definieert het als het vermogen om in verschillende contexten doelgericht met taal om te gaan, wat volwaardige deelname aan de samenleving mogelijk maakt en persoonlijke doelen helpt realiseren. In het kwantitatief onderzoek was er een spellingstest en in het kwalitatief onderzoek was er een kort dictee om een indicatie van het niveau van de Nederlandse taalcompetentie van Generatie Z te bekomen. In de spellingstest van 10 vragen maakten de respondenten gemiddeld 2 tot 4 fouten (zie figuur 12). In het dictee van 5 zinnen maakten de geïnterviewden gemiddeld 5 fouten (zie 4.3.2).

Hoe ziet de evolutie van de kennis van Nederlandse spelling eruit?

In 2008 behaalden alle laatstejaarsstudenten van het secundair onderwijs, die deelnamen aan een onderzoek over spelling- en grammaticakennis, de minimumdoelen voor spelling. In 2018 werd het onderzoek opnieuw gevoerd en bleek dat de studenten nog steeds slaagden (zie 3.3).

Uit eigen onderzoek (2024) blijkt dat respondenten uit Generatie Z gemiddeld 2 tot 4 fouten maken in een spellingstest van 10 vragen. In het dictee van 5 zinnen maakten de geïnterviewden gemiddeld 5 fouten.

Uit de deskresearch blijkt dat de toekomstvoorspellingen over de Nederlandse taal vooral opinies zijn. Er is een trend naar meer visuele communicatie die korter en beknopt wordt. Fieldresearch bevestigt dit vermoeden. Generatie Z veronderstelt dat er in de toekomst een fonetisering en vereenvoudiging zal plaatsvinden binnen de Nederlandse spelling.

Wat zijn de oorzaken van deze evolutie?

De oorzaken van deze evolutie zijn driedelig. Eerst en vooral is er globalisering. De invloeden van globalisering zijn op alle gebieden voelbaar, inclusief taal, onderwijs en technologie. Ten tweede is ook digitalisering een oorzaak van deze evolutie aangezien de opkomst van digitalisering ervoor gezorgd heeft dat mensen op een andere manier gaan communiceren. Tot slot werd zowel in de desk- als in de fieldresearch onderwijs aangehaald als oorzaak van de evolutie (zie. 3.4.3 en 4.3.2). Generatie Y gaf aan dat achteruitgang van de spelling van Generatie Z te wijten is aan het onderwijs. Het onderwijs zou lakser geworden zijn in het aanleren van de juiste attitude ten opzichte van spelling.

Wat is de impact van een onnauwkeurige spelling binnen een professionele context?

Spelfouten binnen een professionele context (bv. bedrijfsteksten, e-mails...) kunnen leiden tot twijfel bij de klant of zelfs imagoschade. Daarnaast blijkt uit de deskresearch dat spelfouten in een cv 13,5% minder kans geven op een sollicitatiegesprek (zie 3.5.3). Uit de fieldresearch kwamen 2 verschillende antwoorden. In de enquête gaf 57,2% van de HR-medewerkers aan dat ze geen contact zouden opnemen met een sollicitant die een cv indient met 2 spelfouten. De geïnterviewde HR-medewerker stelde echter dat spelling geen doorslaggevende factor is in haar beslissing om contact op te nemen met de sollicitant.

In welke mate is Generatie Z zich bewust van deze impact?

Uit de deskresearch was niet af te leiden in welke mate Generatie Z zich bewust is van deze impact. Uit de resultaten van kwalitatief onderzoek bleek echter dat Generatie Z zich wel degelijk bewust is van de impact die onnauwkeurige spelling kan hebben op hun professionele leven. Zo erkenden 5 van de 8 geïnterviewden dat spelfouten kunnen leiden tot een afwijzing van een job of dat ze niet serieus genomen worden.

6. Aanbevelingen

Om een antwoord te bieden op de hoofdonderzoeksvraag “Hoe kunnen we Generatie Z in Vlaanderen sensibiliseren voor de gevolgen van een onnauwkeurige Nederlandse spelling voor hun professionele leven?” doen we volgende aanbevelingen:

1. Generatie Z aanzetten om de Schrijfassistent te gebruiken
2. Generatie Z sensibiliseren aan de hand van een socialemediacampagne
 - a. Filmpje
 - b. Visual (online en offline)
3. Verder onderzoek doen naar de visie op spelling van Generatie Z

De aanbevelingen zijn gericht op zowel Generatie Z als Generatie Y.

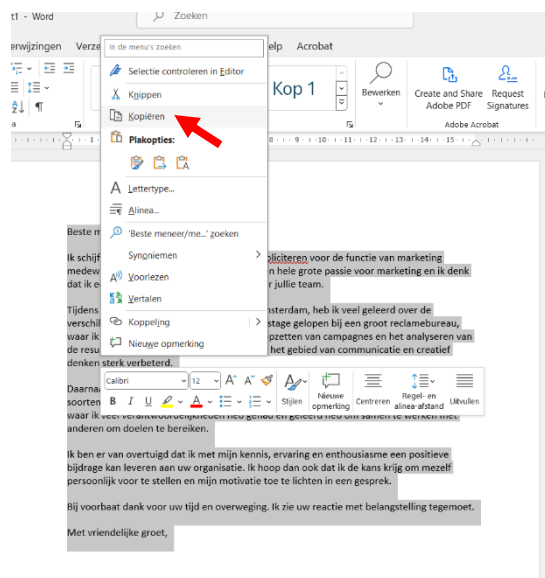
Generatie Z

Uit dit onderzoek is gebleken dat er al heel wat (online) hulpmiddelen bestaan om een geschreven tekst te controleren en eventueel te corrigeren. In de resultaten van de enquête is te zien dat 31.8% van de respondenten Google gebruikt om de spelling van woorden te checken. Bij het schrijven van een motivatiebrief beveelt het onderzoeksteam echter aan om de volledige tekst te laten nalezen door de Schrijfassistent die gecreëerd is door de KU Leuven, Vrt en De Standaard.

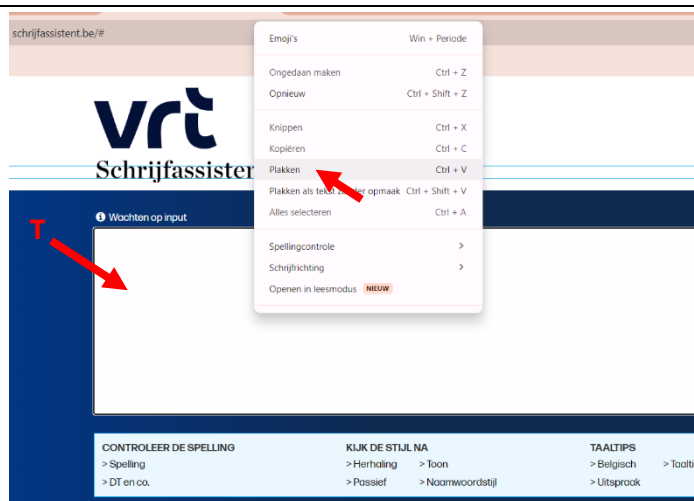
Stappenplan voor het gebruik van de Schrijfassistent

Stap 1: Surf naar https://schrijfassistent.be/#	
---	--

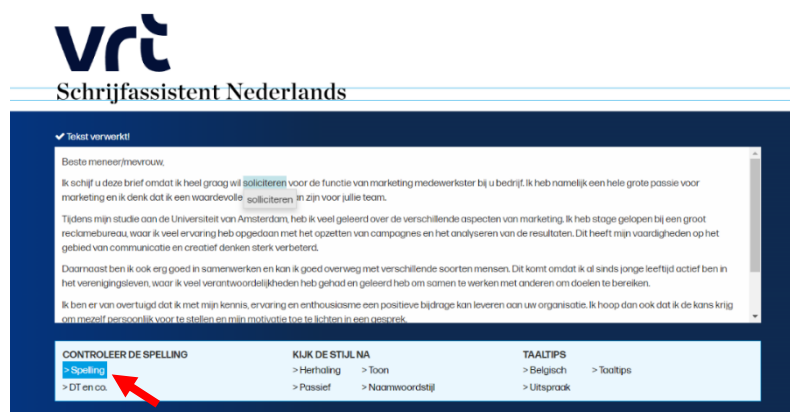
Stap 2: Kopieer de tekst

Stap 3: Plak de tekst in het tekstvak (T) van de Schrijfassistent

Stap 4: Klik in het kader onderaan op "Spelling" om de spelling in de tekst te checken

Stap 5: Klik in het kader onderaan op “DT en co” om de werkwoordspelling in de tekst te checken

vr̥t
Schrijfassistent Nederlands

✓ Tekst verwerkt!

Beste meneer/mevrouw,

Ik schijf u deze brief omdat ik heel graag wil solliciteren voor de functie van marketing medewerkster bij u bedrijf. Ik heb namelijk een hele grote passie voor marketing en ik denk dat ik een waardevolle aanvulling kan zijn voor jullie team.

Tijdens mijn studie aan de Universiteit van Amsterdam, heb ik veel geleerd over de verschillende aspecten van marketing. Ik heb stage gelopen bij een groot reclamebureau, waar ik veel ervaring heb opgedaan met het opzetten van campagnes en het analyseren van de resultaten. Dit heeft mijn vaardigheden op het gebied van communicatie en creatief denken sterk verbeterd.

Daarnaast ben ik ook erg goed in samenwerken en kan ik goed overweg met verschillende soorten mensen. Dit komt omdat ik al sinds jonge leeftijd actief ben in het verenigingsleven, waar ik veel verantwoordelijkheden heb gehad en geleerd heb om samen te werken met anderen om doelen te bereiken.

Ik ben er van overtuigd dat ik met mijn kennis, ervaring en enthousiasme een positieve bijdrage kan leveren aan uw organisatie. Ik hoop dan ook dat ik de kans krijg om mezelf persoonlijk voor te stellen en mijn motivatie toe te lichten in een gesprek.

CONTROLEER DE SPELLING

- > Spelling
- > DT en co.

KIJK DE STIJL NA

- > Herhaling
- > Toon
- > Passief
- > Naamwoordstijl

TAALTIPS

- > Belgisch
- > Taaltips
- > Uitspraak

Deze check focust op werkwoordspelling en herkent:

- een beperkte set eenvoudige dt fouten (voltooid deelwoorden en combinaties met ik, jij, je, hij, zij en het: “*Hij beantwoordt de brief.*”). De checker herkent zeker niet alle dt fouten. Blijf dus zelf alert.
- tussen twee botsende werkwoorden hoort een komma (bijv. *wie bevestigt heeft voorrang, dat hij verdient, is een opsteker*). Staat die er niet, dan geeft de

Stap 6: Check op deze manier ook:

- de herhaling;
- passief;
- toon;
- naamwoordstijl;

en krijg andere taaltips.

vr̥t
Schrijfassistent Nederlands

ⓘ Wachten op input

Beste meneer/mevrouw,

Ik schijf u deze brief omdat ik heel graag wil solliciteren voor de functie van marketing medewerkster bij u bedrijf. Ik heb namelijk een hele grote passie voor marketing en ik denk dat ik een waardevolle aanvulling kan zijn voor jullie team.

Tijdens mijn studie aan de Universiteit van Amsterdam, heb ik veel geleerd over de verschillende aspecten van marketing. Ik heb stage gelopen bij een groot reclamebureau, waar ik veel ervaring heb opgedaan met het opzetten van campagnes en het analyseren van de resultaten. Dit heeft mijn vaardigheden op het gebied van communicatie en creatief denken sterk verbeterd.

Daarnaast ben ik ook erg goed in samenwerken en kan ik goed overweg met verschillende soorten mensen. Dit komt omdat ik al sinds jonge leeftijd actief ben in het verenigingsleven, waar ik veel verantwoordelijkheden heb gehad en geleerd heb om samen te werken met anderen om doelen te bereiken.

Ik ben er van overtuigd dat ik met mijn kennis, ervaring en enthousiasme een positieve bijdrage kan leveren aan uw organisatie. Ik hoop dan ook dat ik de kans krijg om mezelf persoonlijk voor te stellen en mijn motivatie toe te lichten in een gesprek.

CONTROLEER DE SPELLING

- > Spelling
- > DT en co.

KIJK DE STIJL NA

- > Herhaling
- > Toon
- > Passief
- > Naamwoordstijl

TAALTIPS

- > Belgisch
- > Taaltips
- > Uitspraak

Uit de desk research blijkt dat Generatie Z een visueel ingestelde generatie is en graag kort en bondig communiceert. Dit wordt bevestigd in het kwantitatief onderzoek. Daar werd de respondenten gevraagd in welke vorm een campagne over spelling het meeste impact zou hebben. De meest voorkomende antwoorden waren: quotes, video's, via sociale media en online. Hieruit blijkt dus dat een impactvolle socialemediacampagne het meest geschikt zou zijn om Generatie Z te bereiken. De socialemediacampagne kan bestaan uit korte video's of krachtige quotes. Die quotes kunnen ook gebruikt worden als offline campagne in de vorm van posters.

Om een campagne van Generatie Z, voor Generatie Z te voeren maakte het onderzoeksteam reeds een korte video die gebaseerd is op de campagne tegen gsm-gebruik in het verkeer van Pommeliën Thijs. In die video worden zowel een student op de fiets als een autobestuurder afgeleid door een spelfout in een reclameboodschap. Dit leidt uiteindelijk tot een aanrijding tussen de fietser en de auto. Met deze video hoopt het onderzoeksteam de impact van een spelfout duidelijk te maken en bedrijven erop te wijzen dat ze hun reclame moeten nalezen om imagoschade te voorkomen.

Om deze campagne te lanceren maakte het onderzoeksteam een profiel aan op Instagram en TikTok. Daarnaast hebben de leden van het onderzoeksteam de video gedeeld op hun persoonlijke LinkedIn-account.

Naast het uitwerken van de video ontwierp het onderzoeksteam ook al een reeks posters. Die zijn gericht aan Generatie Z met oog op hun sollicitatie. Op de posters staat een zichtbare spelfout met een persoon op de achtergrond om zo op het emotionele en sociale aspect in te spelen. Om de boodschap te versterken, wordt er een van de voornaamste onderzoeksresultaten met betrekking tot solliciteren, vermeld. De visuals werden gedeeld op eerdergenoemde socialmedia-accounts. Daarnaast werden ze ook afgedrukt en verspreid op de campussen van Arteveldehogeschool.

Generatie Y

Ook Generatie Y kan hierin een verschil maken. Bedrijven die in contact staan met werkzoekende Generatie Z zoals VDAB, interimkantoren, HR-bedrijven kunnen de posters, die het onderzoeksteam maakte, via de QR-code downloaden of zelf een poster ontwerpen. Deze posters kunnen dan opgehangen worden op hun kantoren of als online post verspreid worden.

Daarnaast kan een HR-bedrijf zoals bijvoorbeeld SD Worx een socialemediacampagne lanceren op verschillende onlineplatform waaronder Instagram, TikTok, Youtube Shorts en LinkedIn. Een HR-bedrijf staat namelijk in direct contact met sollicitanten van Generatie Z. De campagne zal bestaan uit korte video's waarin scenario's worden getoond waarin een spelfout zorgt voor een afgewezen sollicitatie. In deze video's kunnen eventueel influencers acteren om zo een divers en breed doelpubliek te bereiken. Doordat dit een onlinecampagne is, is het bereik van de campagne eenvoudig te meten. De eerdergenoemde sociale media bieden namelijk een functie aan die de interactie op de post overzichtelijk weergeeft. Vermits de campagne gericht is op de spelling van Generatie Z, raadt het onderzoeksteam aan om de campagne te lanceren in de periode augustus-september gezien de start van het nieuwe schooljaar/academiejaar.

Verder kan Arteveldehogeschool hier ook een rol in spelen. Zo kunnen docenten van een grafisch vak, hun studenten posters laten ontwerpen rond de impact van spelfouten. Om een campagne van Generatie Z, voor Generatie Z te voeren kunnen deze posters ontworpen worden door studenten die het vak Visual Design, of een soortgelijk vak, opnemen. De opdracht kan zijn om hen een design te laten maken met de ludiekste spelfout die ze ooit ontvangen of zelf verstuurd hebben. De student zal op deze manier zelf moeten nadenken over de mogelijke impact van spelfouten. De docent selecteert per klasgroep de poster die de boodschap het beste overbrengt. De geselecteerde posters zullen verspreid worden op de verschillende campussen van Arteveldehogeschool.

Algemeen

Tot slot beveelt het onderzoeksteam aan om verder onderzoek te doen naar de visie op spelling van Generatie Z. De visie op spelling hangt nauw samen met de kennis van spelling. Een verder onderzoek zou meer inzicht kunnen geven in deze correlatie. Hoe positiever de visie op spelling, hoe gemotiveerder Generatie Z zal zijn om juist te spellen.

7. Evaluatie

Het schrijven van deze bachelorproef was een intensief, maar tegelijk ook een leerrijk proces. De weg naar het eindresultaat begon vorig academiejaar (2022-2023). Ons team was snel gevormd aangezien we allemaal een passie hebben voor taal. Hoewel we altijd allemaal op dezelfde golflengte zaten, was het in het begin niet altijd even duidelijk waar we onze focus wilden leggen. Met behulp van onze coaches konden we de focus dit academiejaar (2023-2024) snel aanscherpen, waardoor we het eindresultaat duidelijk voor ogen kregen.

Het belangrijkste dat we als team geleerd hebben is dat we het werk moesten durven loslaten. In het begin schreven we alle teksten samen, wat in de loop der tijd niet haalbaar bleek te zijn. Vanaf dat we het werk verdeelden en elkaar daarop feedback gaven, verliep de werking nog vlotter. Daarnaast is gebleken dat strengere interne deadlines stress konden vermijden. Door de combinatie van stage en bachelorproef moesten we soms last-minute werk uitvoeren.

Op het vlak van communicatie was het een groot voordeel dat we elkaar al kenden. Dit gaf een gevoel van vertrouwen en zorgde ervoor dat iedereen zijn/haar uitgebreide mening durfde te geven. Daarnaast werd er telkens begrip getoond wanneer iemand, wegens omstandigheden, niet aanwezig kon zijn bij een werksessie.

Samenvattend verliep de samenwerking vlot. Deze ervaring heeft ons doen inzien om als groep een goede structuur aan te houden en open te communiceren. We kijken met trots terug op de afgelopen maanden en nemen deze kennis mee in zowel persoonlijk als professioneel leven.

8. Begrippenlijst

CheckMarket: een softwareprogramma dat de steekproefgrootte berekent. Deze calculator geeft aan hoe groot de steekproef moet zijn om statistisch relevante resultaten te verwerven voor een valabel onderzoek.

Online Schrijfassistent: online schrijfhulp ontwikkeld door het Instituut voor Levende Talen (ILT) van de KU Leuven, in samenwerking met de VRT en De Standaard.

AI-Chatbots: Hieronder behoren bots zoals ChatGPT en CoPilot.

9. Afkortingenlijst

AI: Artificiële intelligentie

AN: Algemeen Nederlands

Aso: Algemeen Secundair Onderwijs

Bso: Beroeps Secundair Onderwijs

CMC: Computer-Mediated Communication

Cv: Curriculum vitae

Ff: even

Gen Y: Generatie Y

Gen Z: Generatie Z

HAN: Hogeschool van Arnhem en Nijmegen

HR: Human Resources

Idd: inderdaad

M.a.w.: met andere woorden

Miss: misschien

PIRLS: Progress in International Reading Literacy Study

PISA: Programme for International Student Assessment

Tso: Technisch Secundair Onderwijs

T.z.t: te zijner tijd

UGent: Universiteit Gent

VDAB: Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding

Vwo: Voorbereidend wetenschappelijk onderwijs

Wrs: waarschijnlijk

10. Figurenlijst

Figuur 1: Vergelijking jongeren Gen Y met jongeren Gen Z

Figuur 2: Aandeel vacatures met specifieke taalvereisten per taal tussen 2015 en 2018 (VDAB, 2020)

Figuur 3: Interview schema

Figuur 4: Afnamemodaliteiten – Middelbaar & stad

Figuur 5: Afnamemodaliteiten – Hoger/ universiteit & stad

Figuur 6: Verhouding Gen Z en Gen Y (N= 758)

Figuur 7: Functie Gen Y (N=282)

Figuur 8: Onderwijsniveau Gen Z (N=440)

Figuur 9: Onderwijsniveau Gen Y (N=278)

Figuur 10: Grafiek invloed spelling op credibiliteit Gen Z vs Gen Y (N = 758)

Figuur 11: Grafiek gevoeligheid tegenover spelfouten bij Gen Y (N = 282)

Figuur 12: Grafiek resultaten spellingstest bij Gen Z (N=476)

Figuur 13: Grafiek gebruik van (online) hulpmiddelen Gen Y (N=278)

Figuur 14: Grafiek gebruik van (online) hulpmiddelen Gen Z (N=427)

Figuur 15: Grafiek gebruik van soort (online) hulpmiddelen (N=575)

Figuur 16: Tabel interview details

11. Referentielijst

Aerts, L. (2021). *'T Kofschip is aan het zinken*. Veto. <https://www.veto.be/onderwijs/t-kofschip-is-aan-het-zinken/112534>

Algemeen Nederlands Woordenboek. (s.d.). Generatie Y. Algemeen Nederlands Woordenboek. <https://anw.ivdnt.org/article/generatie%20Y>

Algemeen Nederlands Woordenboek. (s.d.). Generatie Z. Algemeen Nederlands Woordenboek. <https://anw.ivdnt.org/article/generatie%20Z>

Ashlers, J., C.W. Boender, R. (2019). *GenZ: verlangen naar verandering*. Bertram + de Leeuw Uitgevers.

Aukema, S. (2007). *De toekomst van het Nederlands*. Ad Heinen.

Ava. (2023). *Duik in de digitale wereld: hoe digitalisering ons leven verandert*. Beyond business. <https://www.beyondbusiness.nl/duik-in-de-digitale-wereld-hoe-digitalisering-ons-leven-verandert/>

Beerens, N. (2023). *Basisprincipes van de nieuwe eindtermen*. Klasse. <https://www.klasse.be/114462/basisprincipes-nieuwe-eindtermen/>

Beheydt, L. (1984). Taalbeheersing in Vlaanderen. *Ons erfdeel*, 27, 81-82. https://www.dbnl.org/tekst/_ons003198401_01/_ons003198401_01_0008.php

Berckmoes, D. & Rombouts, H. (2009). *Intern rapport verkennend onderzoek naar knelpunten taalvaardigheid in het hoger onderwijs*. Universiteit Antwerpen. https://webhosting.uantwerpen.be/linguapolis/mom/Intern_rapport_verkennend_onderzoek_naar_knelpunten_taalvaardigheid_in_het_hoger_onderwijs-Monitoraat_op_maat.pdf

Bontekoning, A. (2012). *Generaties! Werk in uitvoering*. Mediawerf Uitgevers

Bontekoning, A., & Grondstra, M. (2012). *Ygenwijs*. Business Contact

Braas, C., & van der Pas, L. (2011). *Taaltopics spelling*. Noordhoff.

Buyse, L., Bernaerts, L., Demoen, K., D'hoker, E., Goethals, P., Heyvaert, L., Housen, A., Mortelmans, T., Pauwels, P., Peeters, A., Struys, E., Snauwaert, E., Vande Casteele, A., Van der

Cambridge Dictionary. (s.d.). Generation Y. Cambridge Dictionary. <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/generation-y>

Cambridge Dictionary. (s.d.). Generation Z. Cambridge Dictionary.

<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/gen-z>

Chapelle, G. (2017). *De taalvereisten op de arbeidsmarkt en de talenkennis van werkzoekenden in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest*. Actiris.

<https://www.docu.vlaamserand.be/sites/default/files/2020-02/Taalvereisten%20en%20Talenkennis%20BHG%202017.pdf>

De Belder, M. (2021). Spelling mag u het leven niet zuur maken. *De Standaard*.

https://www.standaard.be/cnt/dmf20210426_97669484?&articlehash=bhtxs7s%2BQVALwKBW9a0KUgWrKlZbJMNf4NwkmxWmPRnBI299k2%2BL1JXZRa1gbCKDdFJV7p7liF8lKPe7gWce8Lsv10tWprZrd5mdevc6wMcT4LJrKumRm6P1H%2FFMo8ODTNIQ7CU9Y28sIR4zLRRbCq3m7sDXmAt%2FomUGDIs0f1ILLFyN68Cep5gUieH8p%2FFRPdGYZfioo%2F0qGStzQ4e2Yw0hZ47yHo%2BPgdAl6zsRfm7ZcbQdFLD%2F9XmHmOemWi7jeVMC4CMHbj3BxMuMdXO8vFRgP592c9asyJpop7%2F5f7g0kfEfJXMeYH5gYuqH%2FXfdWudcxeFeZP2OT8RWSt%2F8Bw%3D%3D

De Decker, B. (2014). *De chattaal van Vlaamse tieners: een taal geografische analyse van Vlaamse (sub)standaardiseringsprocessen tegen de achtergrond van de internationale chatcultuur*.

[Proefschrift]. Universiteit Antwerpen Departement Taalkunde.

De Groef, B., Gilin, E., Groeninckx, I., Serdons, I., De Wachter, L., Van Soom, C. (2022). *Bevorderen van de ontwikkeling van de academische taalvaardigheid in bacheloropleidingen wetenschappen*. KULeuven.

https://kuleuven.limo.libis.be/discovery/fulldisplay?docid=lirias3744993&context=SearchWebhook&vid=32KUL_KUL:Lirias&lang=en&search_scope=lirias_profile&adaptor=SearchWebhook&tab=LIRIAS&query=any,contains,LIRIAS3744993&offset=0

De Lange, B., & van der Pool, E. (2015). *De communicatief competente professional in de ogen van managers*. Amsterdam University Press.

https://www.auponline.com/docserver/fulltext/15739775/37/2/05_TVT2015.2.FABE.pdf?expires=1710623578&id=id&accname=guest&checksum=D4D5AA241623B6FE5DBCB4D3001BEADD

De Lille, B., & Trachte, B. (2021, 21 januari). Goed dat jongeren graag Engels leren, maar waarom moet dat ten koste gaan van andere landstaal? *Knack*. <https://www.knack.be/nieuws/goed-dat-jongeren-graag-engels-leren-maar-waarom-moet-dat-ten-koste-gaan-van-andere-landstaal/>

De Moor, A., & van der Westen, W. (2022). *Professionele taalvaardigheid: Wat leren we uit onderzoek naar beroepstaaltaken?*. Levende Talen Magazine. <https://lt-tijdschriften.nl/ojs/index.php/ltm/article/view/2258/1818>

De Schrijver, J & Neijt, A. (2005). *Handboek Spelling*. Wolters Plantyn.

De Sutter, G. (2017). *De vele gezichten van het Nederlands in Vlaanderen*. Acco.

De Vilder, J. (2017-2018). *Evolutie van de spelling- en grammaticakennis in Vlaanderen en Nederland* [Masterproef]. Universiteit Gent Master in het Tolken. Universiteitsbibliotheek Gent.

https://libstore.ugent.be/fulltxt/RUG01/002/478/871/RUG01-002478871_2018_0001_AC.pdf

De Wachter, L. (2021). *Taal en werk: werk maken van (meer) taal!*. Verslagen en Mededelingen.

<https://verslagenenmededelingen.be/index.php/VM/article/view/231/221>

Eindtermen in een notendop. (s.d.). Katholiek Onderwijs.

<https://pro.katholiekonderwijs.vlaanderen/eindtermen/in-een-notendop>

Engels, M., Verschueren, K., Phaet, K., & Colpin, H. (2018). *Sociale dynamieken in de ontwikkeling van schoolse betrokkenheid: De rol van peers, leerkrachten, en hun wisselwerking* [Thesis]. KU Leuven Faculteit Psychologie en Pedagogische Wetenschappen.

Faes, J. (2023, 29 april). Waarom we, en vooral jongeren, steeds vaker in het Engels lezen. *De Standaard*. https://www.standaard.be/cnt/dmf20230427_96129663#:~:text=Om%20wereldwijd%20via%20sociale%20media,wereld%20te%20verkennen%20en%20vergroten

Fischer, O. (s.d.). *Is het erg dat taal verandert?*. Taalcanon. <http://www.taalcanon.nl/vragen/is-het-erg-dat-taal-verandert/>

Frojen, J. (2019). *Het taalniveau van de Vlaamse jeugd*. MiQipo.

<https://www.miqipo.com/2019/05/24/het-vreemde-taalniveau-van-de-vlaamse-jeugd/>

Gheuens, K. (2010). *De spelling voorbij: Een onderzoek naar het hedendaagse gebruik van spelling bij Vlaamse en Nederlandse jongeren in formele en informele contexten* [Masterproef]. KULeuven Masteropleiding Taalkunde.

https://taalunieversum.org/archief/onderwijs/spelling/downloads/koen_gheuens_de_spelling_voorbij_2010.pdf

Globalization. (2024). National Geographic.

<https://education.nationalgeographic.org/resource/globalization/>

Gobyn, S., Merchie, E., De Bruyne, E., De Smedt, F., Schiepers, M., Vanbuel, M., Versteden, P., Van den Branden, K., Ghesquière, P., & Van Keer, H. (s.d.). *Sleutels voor effectief begrijpend lezen - inspiratie voor een eigentijdse didactiek in het basisonderwijs*. Vlaamse onderwijsraad.

<https://biblio.ugent.be/publication/8632072/file/8632077>

Goossens, S. (2022). *Hoog tijd dat we talenonderwijs meer waarderen*. Klasse.

<https://www.klasse.be/539981/talenonderwijs-meer-aandacht/>

Grommen, S., & Matyn, J. (2019, 20 mei). Taalkennis van hogeschoolstudenten gaat steeds verder achteruit. *VrtNws*. <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2019/05/20/studenten-beheersen-nederlands-steeds-minder-goed-slechte-taal/>

Grondwettelijk Hof vernietigt eindtermen tweede en derde graad. (2022, 16 juni). *Knack*.
<https://www.knack.be/nieuws/belgie/onderwijs/grondwettelijk-hof-vernietigt-eindtermen-tweede-en-derde-graad/>

Hari, J. (2022). *De aandacht verloren*. Nijgh & van Ditmar.

Haven, K., & Van Hal, T. (2020). *We kunnen dalend taalniveau bij jongeren weer opkrikken*. VUB.
<https://www.vub.be/nl/nieuws/we-kunnen-dalend-taalniveau-bij-jongeren-weer-opkrikken>

Heeren, J., Deygers, B., Speelman, D., & Wachter, L. (2021). *Halen we de norm? De scores van moedertaalsprekers op een talige toegangstest voor anderstaligen aan de universiteit*. Levende Talen Tijdschrift. <https://lt-tijdschriften.nl/ojs/index.php/ltt/article/view/2159>

Hilte, L. (2019). *The social in social media writing: The impact of age, gender and social class indicators on adolescents' informal online writing practices* [proefschrift]. Universiteit Antwerpen Faculteit Letteren en Wijsbegeerte, Departement Taalkunde.
<https://repository.uantwerpen.be/desktop/irua>

Houët H. (2016). *Prisma Taalbeheersing - basisgrammatica Nederlands*. Prisma

Jansen, C., De Wachter, L., Van Dun, P., & Frik, T. (s.d.). *Taalcompetentie in het Nederlands van Nederlandstalige studenten in het hoger onderwijs in Nederland en Vlaanderen*. Taalunie.
https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwi6mtaD_vL-AhUMGv0HHVqQBxg4ChAWegQIBhAB&url=https%3A%2F%2Ftaalunie.org%2Ffeeds%2Fdownload%2Ftaalcompetentie-in-het-hoger-onderwijs-onderzoeksrapport-62fba.pdf%2FOnderzoeksrapport%2520-%2520Taalcompetentie%2520in%2520het%2520hoger%2520onderwijs%2Foriginal&usg=AOvVaw1zu6gfaYZlz2TWNcXcVVKC

Jansen, M., van der Sijs, N., Van der Gucht, F., & De Caluwe, J. (2018). *Atlas van de Nederlandse taal (Editie Vlaanderen)*. Lannoo.

Bureau Juiste Taal. (s.d.). *Wat is grammatica*. <https://juistetaal.nl/wat-is-grammatica/>

Jobat. (2022). *Gen X + Gen Y + Gen Z = samen sterk!*. Jobat. <https://www.jobat.be/nl/art/gen-x--gen-y--gen-z--samen-sterk>

Knispel, K. (2008). *Zakelijke communicatie, schriftelijk*. Pearson Education.

Korteweg, N. (2022, 7 juli). Stress leidt tot succes. *De Standaard*.
https://www.standaard.be/cnt/dmf20220707_94691583?&articlehash=Ou7uJTtycuqlc9OBgqQKRTb1lfe12QEgUQU%2B0iWk2uQzrDTq76Ue52%2FtgMw2tl%2FkgkNYMZX8sK7ifl6dXIXUHOYJlIe4i2hJL

[zUlyZjaCo3VaoO3vUvIA09N%2BG3dPPxuxUwmZ7TgM5mr%2B%2BEy%2FnGIZP%2Fl7aI1vO%2BS
D7NXtEweDMfPDwNDahd9M9ZpLQ4SYovJep6hjJNDwjzjRud7XQdQryoWQgQTAHhl%2FCegJC4W6d
2DlRzcjMBpx1RmcoJv9mtXF6uszj55LzazsrjC2nofByVmFLZW37Cox0gB9XW0kcbPggyCnHH8MuJ94
DTWUAVIXhx0vpgqeh2pal2Ol8jTXA%3D%3D](https://www.schrijffassistent.be/#)

KULeuven, Vrt, De Standaard. (s.d.). *Schrijffassistent Nederlands*. Schrijffassistent.
<https://schrijffassistent.be/#>

Lamote, S. (2023, 13 januari). Prestaties slimste leerlingen gaan sterkst achteruit. *De Tijd*.
<https://www.tijd.be/politiek-economie/belgie/vlaanderen/prestaties-slimste-leerlingen-gaan-sterkst-achteruit/10440052.html>

Lietaert, S. (s.d.). *Observatie van betrokkenheid*. Procrustes.
<https://www.procrustes.be/assets/175#:~:text=Onderzoek%20bevestigt%20dat%20een%20hoge,i ndicatoren%20van%20een%20problematische%20schoolloopbaan>

Meer Engels en straattaal in taalgebruik jongeren. (2009, 27 april). De Morgen.
<https://www.demorgen.be/nieuws/meer-engels-en-sstraattaal-in-taalgebruik-jongeren~b877e4aa/>

Moons, A., Bovenhoff, M., & Latjes, G. (2008). *Basisboek spelling*. Pearson Benelux.

Naar een talenonderwijs in topvorm. (2024). Vlaams Talenplatform.
https://www.vlaamstalenplatform.be/new/wp-content/uploads/2023/12/Memorandum_Vlaams-Talenplatform_2024.pdf

Nieuwenhuijsen, P. (2005). *Het verschijnsel taal, een kennismaking*. Coutinho.

Nootens, J. (1976). *Studenten en de Nederlandse taalbeheersing ervaringen en konklusies*. UGent.
<https://openjournals.ugent.be/kzm/article/id/71645/download/pdf/>

Notelteirs, P. (2023, 6 februari). Professoren klagen over taalfouten bij examens studenten: ‘Ze zijn niet meer beschaamd’. *De Morgen*. <https://www.demorgen.be/nieuws/professoren-klagen-over-taalfouten-bij-examens-studenten-ze-zijn-niet-meer-beschaamd~b18e6fad/>

Onderwijs Vlaanderen. (2018). *Algemene uitgangspunten*. Onderwijsdoelen.
<https://onderwijsdoelen.be/uitgangspunten/4647>

Onderwijs Vlaanderen. (s.d.). *Verklarende woordenlijst*. Onderwijsdoelen.
<https://onderwijsdoelen.be/verklarende-begrippenlijst>

Onze Taal. (2006). *De witte spelling*. Digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren.
https://www.dbnl.org/tekst/taa014200601_01/taa014200601_01_0051.php?fbclid=IwAR2OkQEjS7qUvB8sudHt8ZQQt5E3DLq8552jSfOAaTnb88gYYrRhbwV81fc

Onze Taal. (2022). *De werkwoordspelling van tieners op sociale media*. Onze Taal.

https://overtaal.be/2022/09/werkwoordspelling_tieners_sociale_media/

Onze Taal. (s.d.). *1804: spelling-Siegenbeek, de eerste officieel vastgelegde spelling*. Onze Taal.

<https://onzetaal.nl/schatkamer/lezen/taal-en-maatschappij/spelling-geschiedenis/1804-spelling-siegenbeek/>

Onze Taal. (s.d.). *Verengelsing*. Onze Taal. <https://onzetaal.nl/schatkamer/lezen/andere-talen/de-invloed-van-het-engels>

Ouders, schrap dat punt aan het einde van de berichtjes aan uw tieners. (2020, 27 augustus). *De Morgen*. <https://www.demorgen.be/beter-leven/ouders-schrap-dat-punt-aan-het-einde-van-de-berichtjes-aan-uw-tieners~bd7cb8f7/>

Pauwels, P. (2019). Te veel taalfouten opgemerkt. *Vrtnws*.

<https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2019/01/22/te-veel-foutjes-opgemerkt/>

Peters, E. & Van Houten, T. (2010). *Taalbeleid in het hoger onderwijs: de hype voorbij?*. Acco

Philippaers, K. (2020). *Taal centraal?! Een blik op taalvereisten in vacatures en talenkennis van werkzoekenden*. VDAB.

<https://www.vdab.be/sites/default/files/media/files/ontcijfert2020nr39.pdf>

PISA-studie: een op de vijf Vlaamse 15-jarigen haalt minimumdoelen niet. (2023, 5 december). *De Tijd*.

<https://www.tijd.be/politiek-economie/belgie/vlaanderen/pisa-studie-een-op-de-vijf-vlaamse-15-jarigen-haalt-minimumdoelen-niet/10511116.html#:~:text=Iedereen%20gaat%20achteruit&text=Voor%20wiskunde%2C%20lezen%20en%20wetenschappen%20haalt%20respectievelijk%2022%2C%2024%20en,procent%20haalt%20de%20basislat%20niet.>

Prestatiedruk treft 30 % van de jongeren. (2019). Solidaris.

<https://www.solidaris-vlaanderen.be/blog/prestatiedruk-treft-30-van-de-jongeren>

Robbe, R. (2012). *Taal & didactiek - Begrijpend lezen*. Noordhoff.

Rosa, H. (2015). *Social Acceleration: A New Theory of Modernity*. Columbia University Press

Selfslagh, S. (2018, 29 december). De 'future shock': wanneer maatschappelijke verandering te snel gaat. *De Morgen*. <https://www.demorgen.be/nieuws/de-future-shock-wanneer-maatschappelijke-verandering-te-snel-gaat~b4af3509/>

Serie, C., Siongers, J., & Bradt, L. (2022). *'t Is wel geweest! Onderzoek en praktijk over jongeren onder druk*. Acco Learn.

https://www.vlaanderen.be/cjm/sites/default/files/2022-12/t_Is_wel_geweest_met_cover.pdf

- Sharma, V. (2022). *Globalization and language*. Grand Academic Portal.
[https://www.gapbodhitaru.org/res/articles/\(2829\)%20GLOBALIZATION%20AND%20LANGUAGE.pdf](https://www.gapbodhitaru.org/res/articles/(2829)%20GLOBALIZATION%20AND%20LANGUAGE.pdf)
- Smeijers, J. (s.d.) *Wat is digitalisering en voor wie is het belangrijk?*. Code14.
<https://www.code14.nl/blog/wat-is-digitalisering-en-voor-wie-is-het-belangrijk>
- Studenten kunnen niet zonder fouten schrijven. (2008, 16 december). *De Morgen*.
<https://www.demorgen.be/nieuws/studenten-kunnen-niet-zonder-fouten-schrijven~bf24d1a2/>
- Sterkens, P., & Baert, S. (2021). *Spellingsfouten in cv kunnen je een jobgesprek kosten*. Universiteit Gent. <https://www.ugent.be/nl/actueel/persberichten/spellingsfouten-in-cv-kunnen-je-een-jobgesprek-kosten>
- Sterkens, P., Caers, R., De Couck, M., Van Driessche, V., Geamanu, M., & Baert, S. (2023). *Costly mistakes: Why and when spelling errors in resumes jeopardise interview chances*. Plos One.
<https://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0283280>
- Suppers, O. (s.d.). *Taalverandering*. Olga Suppers. <https://www.olgasuppers.nl/taalverandering/>
- Surkyn, H. (2022). *De werkwoordspelling van tieners op sociale media*. Tijdschrift over taal.
[https://overtaal.be/2022/09/werkwoordspelling_tieners_sociale_media/#:~:text=De%20werkwoor dspelling%20van%20tieners%20op%20sociale%20media&text=Voorgaand%20onderzoek%20naar%20de%20onlineschrijfstijl,jongens%20\(Hilte%2C%202019a\)](https://overtaal.be/2022/09/werkwoordspelling_tieners_sociale_media/#:~:text=De%20werkwoor dspelling%20van%20tieners%20op%20sociale%20media&text=Voorgaand%20onderzoek%20naar%20de%20onlineschrijfstijl,jongens%20(Hilte%2C%202019a))
- Surkyn, H. (2022). *Teenagers and verb spelling : not their cup of d/tea? A psycholinguistic and sociolinguistic perspective on the production and perception of Dutch homophone errors in private social media messages* [Doctoraal Thesis]. Universiteit Antwerpen Departement Taalkunde.
<https://hdl.handle.net/10067/1899590151162165141>
- Taalvaardigheid van hogeschoolstudenten daalt. (2019, 20 mei). *Knack*.
<https://www.knack.be/nieuws/taalvaardigheid-van-hogeschoolstudenten-daalt/>
- Team Taaladvies. (s.d.). *Grammatica*. Vlaanderen. <https://www.vlaanderen.be/taaladvies/boek-en-webwijzer/grammatica>
- Team Taaladvies. (s.d.). *Over Team Taaladvies*. Vlaanderen. <https://www.vlaanderen.be/team-taaladvies/over-team-taaladvies>
- T'Sas, J. (2008). *Wat zien we toch in spelling?*. Taalschrift.
<https://taalschrift.org/reportage/001614.html>
- Universiteit Gent. (s.d.). *Straattaal*. Dialectloket.
<https://www.dialectloket.be/tekst/sociolinguistiek/jongerentaal/straattaal>

Universiteit Gent. (2024). *Taalbegeleiding en -advies*. UGent.

<https://www.ugent.be/student/nl/studeren/taaladvies>

Vekeman, C. (2021). Aandacht voor dekolonisering. *De Standaard*.

https://www.standaard.be/cnt/dmf20210422_95995850?&articlehash=M1Jehq8ntxNe%2BJSTTKhYj4lZ%2Bx8wOu39VbuSgO%2F8TngjhOej2y7%2BJLXEuoE5ARwk61GvSr9BjG9ELgzpebSfkC1sUnlGrt2Fwzq5l5UQSa0iN%2FNixH%2Fktv5%2FanlfwNzASHuuUVY86wZ8G0QEGPf3vRNahRNDLhU1pgYuux9Y6tEzflWaR%2Ftyj6CGgqJ4Mi%2F6cKYvuCtvfIMrfc6SxP009FUwnoxdTtUYwowo0TcX%2FwKU3QIU%2FooXtrxSdZzHgk2lYV2y%2FTVZKKOCA1bkyGKN6rX6EtTippCZhTJSJx4D3gnx597nMLrA8VXqfjOLMdbiycaBTxExtikcCo72M2Edg%3D%3D

Verheijen, L. (2016). *De macht van taal*. Acco

Verstraete, A. (2015). De Standaard breekt lans voor "Vlaams" Nederlands met "Gele Boekje". *Vrtnws*.

https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2015/01/30/de_standaard_breektlansvoorvlaamsnederlandsmetgeleboekje-1-2224131/

Verstrepen, T. (2015). *"Taal is dé manier om te laten zien wie je bent, of wil zijn"*. Stampmedia.

<https://www.stampmedia.be/artikel/taal-de-manier-om-te-laten-zien-wie-je-bent-wil-zijn>

Vlaams Talenplatform. (2020). *Vlaams Talenplatform – Talenplan*. Vlaams Talenplatform.

<https://www.vlaamstalenplatform.be/new/wp-content/uploads/2023/09/talenplan.pdf>

Van Dale. (s.d.). Taalbeheersing. Van Dale. <https://www.vandale.be/>

Van Dale. (s.d.). Taalvaardigheid. Van Dale. <https://www.vandale.be/>

Van Dorpe, K. (2020). *Kunnen onze leerkrachten Nederlands in spe nog spellen?* [Masterproef]. Universiteit Gent Master in de meertalige communicatie.

https://libstore.ugent.be/fulltxt/RUG01/003/006/966/RUG01-003006966_2021_0001_AC.pdf

Van den Branden, K., & Vanbuel, M. (2023). *Taal op school*. Pelckmans

Van de Craen, P. (2007). *Mensentaal, een inleiding tot algemene taalwetenschap*. VUBPress.

Van der Horst, J. (2013). *Taal op drift*. Meulenhoff Boekerij B.V.

Van der Sijs, N., Fonteyn, L., & van der Meulen, M. (Red.). (2021). *Wat gebeurt er in het Nederlands?*. Sterck & de Vreese.

van der Velden, C., MSc., & NJR het Bureau. (2012). *Jongeren, de Nederlandse taal & participatie* [onderzoek]. Nederlandse Taalunie. <https://taalunie.org/publicaties/110/jongeren-de-nederlandse-taal-participatie>

Van Gils, V. (2012). *Klantencommunicatie*. Spectrum.

Vanhooren, S., Pereira, C., & Bolhuis, M. (2017). *Iedereen taalcompetent! Visie op de rol, de positie en de inhoud van het onderwijs Nederlands in de 21ste eeuw*. Taalunie. <https://taalunie.org/publicaties/19/iedereen-taalcompetent>

Vanhooren, S., & Pereira, C. (2022). *Taalcompetentie getoetst*. Taalunie. <https://taalunie.org/publicaties/210/taalcompetentie-getoetst>

Van Houtven, T., Peters, E., & El Morabit, Z. (2010). Hoe staat het met de taal van studenten? Exploratieve studie naar begrijpend lezen en samenvatten bij instromende studenten in het Vlaamse hoger onderwijs. *Levende talen tijdschrift*, 29-45. <https://lttijdschriften.nl/ojs/index.php/ltt/article/view/85/83>

Van Hulle, J. (2007). *Bedrijf zoekt foutloze sollicitatiebrief m/v*. Taalschrift. <https://taalschrift.org/reportage/001517.html>

Van Lil, E. & De Boeck, N. (2021). *Vlotte pen en oog voor taal*. Arteveldehogeschool. https://www.arteveldehogeschool.be/sites/default/files/projectfiche/vp_rapport_def03.pdf

Van Vlem, D. (2022). *Arbeidsmarkt: generatie Z*. VDAB. <https://www.vdab.be/nieuwsbrief/06-2022/generatie-z>

Vandeweghe, W. (2013). *Grammatica van de Nederlandse zin*. Maklu.

VDAB.(2020). *Taal centraal?! Een blik op taalvereisten in vacatures en talenkennis van werkzoekenden*. <https://www.vdab.be/sites/default/files/media/files/ontcijfert2020nr39.pdf>

Venstermans, T. & Daems, F. (2004) *Spellingonderwijs*. <https://medialibrary.uantwerpen.be/oldcontent/container5831/files/spellingsonderwijs.pdf>

Visterin, W. (2023). *Taalfouten in je sollicitatiebrief: hoe erg is dat?*. Jobat. <https://www.jobat.be/nl/art/taalfouten-in-je-sollicitatiebrief-hoe-erg-is-dat>

Vlieghe, J., & Koopal, W.S. (2023, 30 januari). Taal is ons midden, daarom moeten we goed leren schrijven. *De Standaard*. https://www.standaard.be/cnt/dmf20230129_97125231?&articlehash=BRQ7Venat4M10n2bNXnhfHFoXmFi1DX%2FrD%2Fff9meelOvAxN4DwrwXRU%2BTJ8TvLMtiFmzliV8Ki6qCCDuhKct3diqDR%2FD ej3FBxMfatTgbO0y6ofSav1o8R5Kv9wQ009qghCL0CQ%2BjIFoYRB92ylf9PY%2FW3DR%2Fg%2BrTfL

[qZucEjnVn3nWcC4Krk%2BWvEU2maqyLyxARblZG3w8Ve%2BPzZMSoH%2Bgr8fiDRx%2F7nyW2oW
SVq6l3LjqdQKVxkVjob6zJ2j54HZrmlvFk%2FuColgA3IBQP%2BR0gKD1FUgkPhVZ9kw5qeW5id2l%2
F%2B7LHE1OKGvK5fYGLctpccE8lmDWZtkXidSl6cQ%3D%3D](https://www.tijd.be/opinie/algemeen/wankelende-pisa-taaltoren-toont-nood-aan-talenplan/10187715.html)

Wankelende PISA-taaltoren toont nood aan Talenplan. (2019, 3 december). *De Tijd*.
<https://www.tijd.be/opinie/algemeen/wankelende-pisa-taaltoren-toont-nood-aan-talenplan/10187715.html>

Waszink, V. (2022). *Dat mag je ook al niet meer zeggen*. Genootschap Onze Taal.

Wat is globalisering. (s.d.). WATWAT. <https://www.watwat.be/migratie/wat-globalisering>

Woorden.org. (s.d.). Taalregister. Woorden.org. <https://www.woorden.org/woord/taalregister>

Zwetsloot, J. (2023). *Generatie Z: 10 tips om deze groep te bereiken*. Grow DPG Media.
<https://www.dpggrow.nl/inzicht/doelgroeponderzoek/generatie-z-10-tips-om-deze-groep-te-bereiken/>

12. Bijlagen

Bijlage A: Teamcharter

Bijlage B: Contract externe promotor

Bijlage C: Hyperlink projectplanning

Bijlage D: Interviewschema/vragenlijst

Bijlage E: Kwantitatief onderzoek (databestand + kanalen)

Bijlage F: Kwalitatief onderzoek (uitgeschreven interviews)

Bijlage G: Kwalitatief onderzoek (codeboek)

Bijlage H: Kwantitatief onderzoek (analyse resultaten)